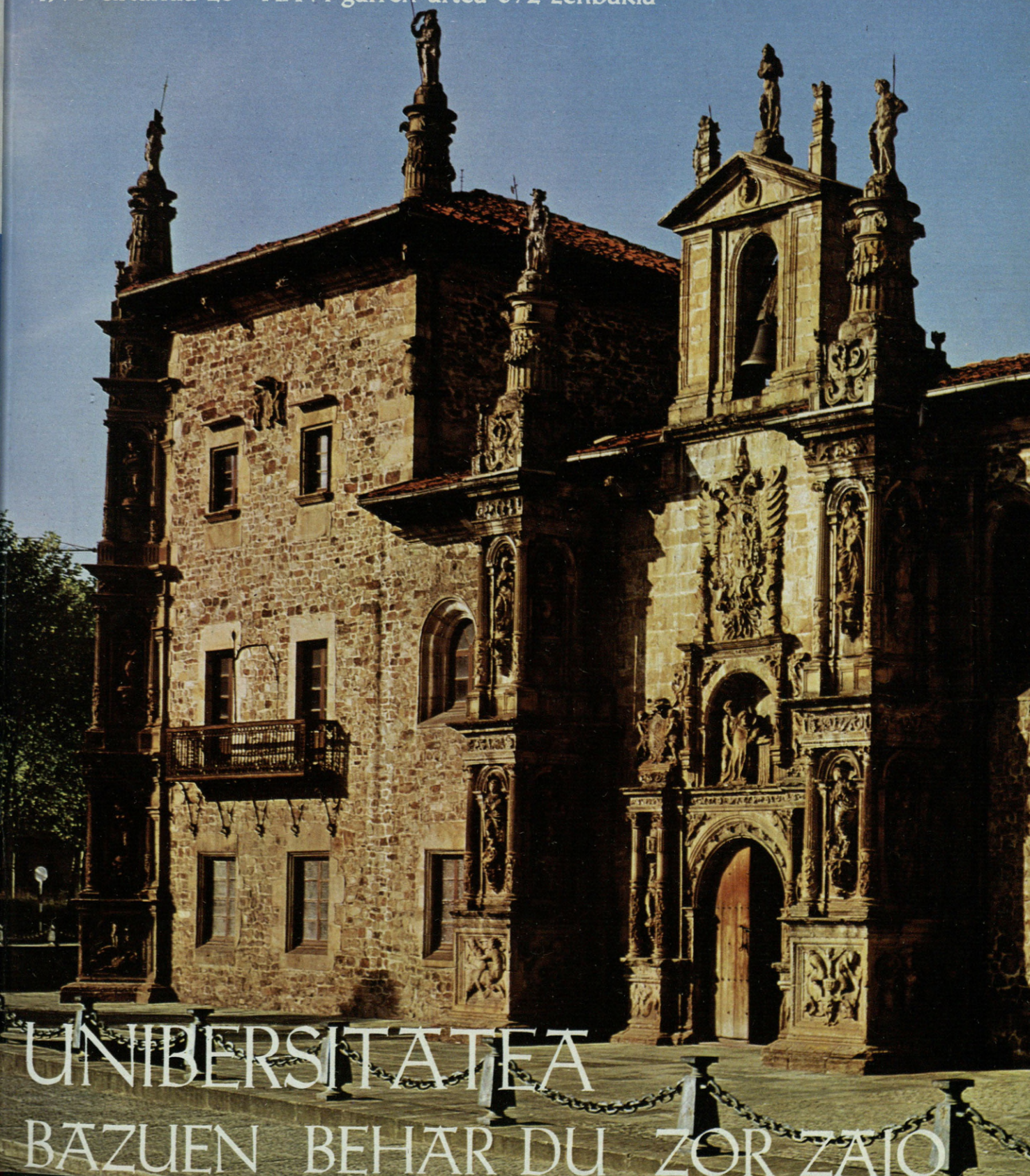

zeruko **ARGIA**

1976-Urtarrila-25 - XXVI garren urtea 672 zenbakia

UNIBERSITATEA
BAZUEN BEHAR DU ZOR ZAIO

MINA

FOIE GRAS

A MANOS DE CERDO

MINA

MIN

JAN
COG

MINA
E GRAS

CAL

INA

zeruko ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaletano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñia), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Ize-ta (Baztan), Uztarri (Oiartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDE SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 700 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 850 pezeta

Airez, aldeaz aurretik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»
Camino de las Canteras, s/n.
IRUÑEA
D.L.: 80-1963

NON ZER

UNIBERTSITATEA: BAGENUEN,
BEHAR DUGU, ZOR ZAIGU ... 3

IRAKURLEA MINTZO ... 5

FIDEL ETA NAZIOARTEKOTASUNA,
D. Unanue ... 6

MUNDUZ MUNDU ... 7

LANA UTZI ALA KANPORATU,
Anatsan ... 8

SUBENTZIOA ETA IKASTOLA,
Mikel Ugalde ... 12

EUSKAL UNIBERTSITATEAZ ... 13-14-15-16
17-18-19-20

ELHUYAR TALDEA ... 21

JOSTAILUAK JOLASA MUGATZEN DU,
Iñaxik ... 22

EUSKAL HERRIETATIK ... 26-27

KULTURA GAIK ... 28-29-30-31

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — Jabola erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jabola bear dezu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR 'ek
oztuko
du bereala

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

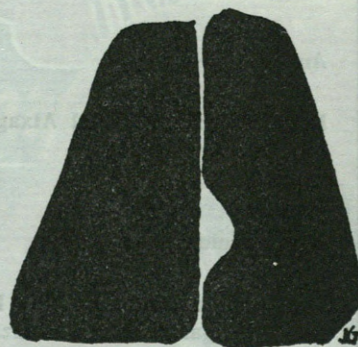
Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

GIZON, EMAKUME ETA HAUR

MOLLARRI

JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

UNIBERTSITATEA

BAGENUEN, BEHAR DUGU, ZOR ZAIGU

Hamairugarren mendeaz geroztik Unibertsitatea amets eginaz bizi da Euskal Herria. Tudelan eta Uxuen egin asmoz ibili zen hamairugarren mendean Nafarroako erresuma.

Baina Unibertsitatearen ametsa bakarrik ez zuen egin Euskal Herriak. Unibertsitaterik ere izan zuen. 1540-garrenean Oinatin, 1597garrenean Iratxen, 1630garrenean Iruñeko Santiagon.

Aintzinako Unibertsitate hoik, ordea, aspaldi galdu zituen Euskal Herriak. Geroztik behin baino gehiagotan izan dira Unibertsitatea jartzeko asmoak, erabakiak eta eskariak.

Gaurregun badira, han hemenka, Fakultateak. Baina Unibertsitaterik ez dugula esan dezakegu. Kanpoan diren Unibertsitate-buruen adarrak dira hemengo Fakultateak. Eta ez dira Unibertsitate bakarraren adarrak ere gainera.

Euskal Herriak Unibertsitate barrutia behar du, bere distritoa behar du. Unibertsitatea behar du, beraz, Euskal Herriak. Han eta hemen komenentzira barreiaturik dituen Fakultateez osatua, noski.

Unibertsitaterik gabe askatuko ez dituen korapiloak baditu Euskal Herriak. Nekazaritzan, ganaderitzan, industrigintzan, hirigintzan, herrigintzan eta abarretan dituen arazoak ez ditu Unibertsitaterik gabe zuzenduko.

Euskal Herriak, Unibertsitaterik gabe jarraitzeko, arazo gehiegi, eta haundiegiak eta sakonegiak ditu. Baina jabetu ote da honetaz Euskal Herria? Sinesgogor da, agian, Unibertsitateaz gure herria. Unibertsitatean ikasi duen jendeak, ezer gutxi eman ote dion, uste du. Alfer asko mantendu ote duen susmoa du.

Arrazoi du, behar bada. Bost axola izan zaio Unibertsitateari Herria. Bakar batzuei ondo eta eroso-bizitzan laguntzeko izan da Unibertsitatea. Bakar batzuek bakarrik atera diote Unibertsitateari zumua eta etekina.

Unibertsitatea ez da HERRIArena eta HERRIArentzat izan. Baina herriarena eta herriarentzat izango den Unibertsitatearen beharra dugu euskaldunok. Herriaren arazoak aztertzen eta zuzentzen lagunduko duen Unibertsitatearen beharra.

Honelako Unibertsitaterik ez da gauetik goizera sortzen, noski. Horretarako, behar bada, Mitxelenak zioen bezala, «txoria eskuan behar dugu» lehenik. Gero hartuko omen ditu txori horrek kokatu den lekuko koloreak.

Baina gure Herriak ez du nonahiko Unibertsitaterik behar. Eta ez du nonahiko Unibertsitatearen alde borroka egingo. «Txispaz armaturik, bandera zabalik» borrokan ikusi nahi baldin badugu, berak behar duen Unibertsitatea eskaini behar diogu.

Jakina, ez diogu inongo erregalirik eskaintzen. Euskal Herriari Unibertsitatea zor zaio. Euskal Herriak bazuen Unibertsitatea, gaur ere behar du eta zor zaio. Estatuaren kutxatilik gehien gizentzen dituen herria ez daiteke Unibertsitaterik gabe gera. Zor zaion zerbaít ukatzen zaio bidegabekeriaz. Beste eskualde guztiei eman zaien Unibertsitatea ukatzen zaio, behin eta berriz.

Soldaduskara joan ohi diren guztiei ematen zaie soldadu-jantzia. Denei neurri berdineko jantziak, uhalak eta oinetakoak ematea ez da zuzena, noski. Soldaduskara joan diren mutilak ez bait dira neurri berdinekoak.

Unibertsitatea kontuan oraindik bidegabekeria haundiagoa egiten zaigu. Beste denei eman zaiena, guri ukatu egiten zaigu behin eta berriz. Ukatu egingo zaigu, gainera, herriak Unibertsitatea benetan gogoz hartzen ez duen bitartean.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427728

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **anzkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunerok:

Iruña, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko aziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL DE PAMPLONA**

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen agentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagotti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadrelta, Andosilla ta Noain-Berlain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Eneriz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagutti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadrelta, Andosilla y Noain-Berlain.

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ZERUKO ARGIAren aldaketa onartua izan da

Harrera ona izan du irakurleen eta jendearen artean ZERUKO ARGIAren tankera berriak. Hemen agertzen diren eskutitzak dira lekuko.

Oraindik gauza asko du zuzentzeko eta hobetzeko Z. Argiak. Denon artean egin behar dugu.

Irakurleen iritziekin bete nahi genuke orri bat. Astero agertu nahi genuke IRAKURLEAK MINTZO saila. Baina horretarako irakurleek idatzlari behar dute.

Bilbotik, 1976-1-5

Agur jaun eta adiskidea:

Hartu dut ZERUKO ARGIAren 669. alea, formato berriarekin, eta nire zorionik beroenak bidaltzen dizkizuet. 1976 urtea Euskal Kazetaritzaren Urte bezala izendatu baduzue, ezin hobeago eman diozue hasiera Urte honi.

Ene ustez irakurleen eritzien zain egongo zarete eta ni konpetentziakoa banaiz ere, eta behar bada horregatik arago, nirea bidaltzeko beharrea aurkitzen naiz. Ale on bat aurkeztu diguzue euskaldunoi. Zerbaiten faltarik nabaltzekotan, irakurleen idazkien sail bat aipatuko nuke. Hone-lako sail batek aparteko «saltsa» eman diezaiolke aldizkari bati, batez ere hain nahasi eta pilpilean dagoen gaurko Euskal Herrian.

Zorionak, bada, eta jarrai aurrera. Zuen adiskidea,

X. G.

Ondarrabiltik, 7-1-76

Urte berri honen asieran poz handia izan dugu gure Zeruko Argia apain eta oso interesgarria agertu zaigulako. Errezago eta aguroago irakurri dugula denok etxean esango nuke. Aldaketa eta berritze hau oso atsegiña izan da denontzat eta berria ere saiaturako gara Zeruko Argia zabaltzen.

Agur eta Urte Berri on

Donostiatik, 7-1-76

Agur jaunak: Lerro hauen bitartez har ezazute, lehenik, nire zorionak heldu berri dudan Zeruko Argia-ren zenbaki berriarengatik. Ez dut oraindik irakurri, baina azaleko itxura aldatua eta hornitua ikusiaz poza hartu dut. Barruan ere indartu eta irabaztuko zenutelakoan nago.

M. L. J.

Abendua, 1975

Urtearen bukaera hontan, ene zuekiko zorra eta esker ona agertu nahi duzute, zure idatz lanari esker gure eus-kaltasunaren su garra indarberritzen dezutelako. Nori etzaiz-kio atsegin Larresoro, Amatiño, Amunsa, etab, etab-en idatz lanak irakurtzea? Egunen batean jasoko duzute Herria-rengandik merezia duzuten esker ona.

Irakurle batek

Oiartzundik, 7-1-76

Ezin gelditu naiz, zorionak eman gabe. Itxuraz moldatu duzuen aldizkariak, merezi du. Orain, mamiz sendotzen aha-legindu beharko. Nire aldetik ez dezaket asko egin. Kroni-katxoak bidaltzen saiatuko naiz eta baita harpideak bila-tzen ere. Hala gerta bedi!

J. M. B.

Pragatik, 1975-XII-19

1976garren urtearen hasieran Europako erdi-erdian da-tzan Praga izeneko ehun dorredun hiri eder-ederratik ar-tikulu txiki honen bitartez, bihotzeko zorionak eta agurrik gartsuenak bidaltzen dizkiet «Zeruko Argia» izena duen asteroko maitearen lankide eta irakurle guztiei.

Aurten 77 urte bete ditut. Nekez idazten ari naiz bai eskuz bai idazteko makinez ere. Hau delata ezin dizazkiet nere adiskide guztiei zorion-txartelak bidali. Gaurko lerro hauekin nahigabeko huts hori zuzendu nahi nuke.

Nere adiskideei eskerrak, zenbaktik zenbakira hartzen ditudan euskarazko aldizkarien bidez, horko berriak nere-gana heltzen dira. Ongi badakit Euskal Herrian euskara-renganako maitasuna azken urteetan gehitzen ari dela, ba-tez ere gazteen artean, eta horrexek asko poztutzen nau. Nere euskaltzetasuna ongi ezaguna da euskaldunen ar-tean eta nere lerro hauek.

«Gora Euskal Herria eta euskara» deliarekin bukatzen ditut.

Norbert Tauer

Elizondotik

«ZERUKO ARGIA»ren formatu berria aunitz gustatzen zait.

M. I.

Bilbotik 1976-I-13

Lehenik, zorionik beroenak eman behar dizkizuet, zeuen aldizkariari eman diozuen aurpegi berriagatik. Ea, diozuen bezala, aurten euskal kazetaritzak aurrerapen handiak egi-tzen dituen!

J. R. E.

IPAR AMERIKA ETA ESPAINIA ERREGEAREN LAGUNTZA

Espainiako Juan Carlosen erregetzak zenbait iraungo duen eta zer irtenbide dituen jakiteko ez da nahikoa Espainia bertako taldeen indarra eta jokabidea aztertzea, beharrezkoa da ere munduko haundien asmoak eta jokabidea miatzen ahalegintzea. Ipar Amerikari gagozkiolarik eta honetaz bakarrik idatziko dugu orain, Espainian baditu zenbait militar leku. Ipar Amerikak Espainian egingo duen jokoa jakiteko militar leku horien garrantzia ikusi behar da.

Batetik, teknika arloan, Ipar Amerikak gudu bat egiteko sortarazi dituen aldaketak Espainiako militar lekuen garrantzia gutitu egin dute. Gudu batetan hirugarren mailako eginkizuna beteko lukete eta ez lehen mailakoa.

Bonbardero berriak, misil berriak eta ur azpiko ontzi berriak leku militar horien lehengo eginkizuna zokoratu egin dute. Rotako kaiak berak urte guti barru ur azpiko ontzi bat bakarrik ere ez du izango. Gaur egun lau behintzat baditu.

Bestalde Espainiako buruzagiek azkenaldi honetan zenbait buru hauste ere Ipar Amerikari sortu dizkio. Gogoan izan adibidez, 1973 urtean Israelgo gudua zela eta Espainiak zer joko egin zuen. Jokera horrek Ipar Amerika beste bide bat hartzen bultzatu du.

Azkenik Mediterraneoko itsasoan sortaldean sartaldean baino borroka gehiago diarduelarik Rota kaiaren garrantzia ere murriztu egin da. Beraz, militar ikuspegitik soil soilik egoera aztertuz Ipar Amerikak ez du Espainiako militar leku horietan interes izugarriarik. Baina Ipar Amerikaren jokabidean militar arazoak bakarrik ez dira izaten. Ikuspegi orokor bat eta mundu guzian daraman jokoa hartu behar da aintzakotzat. Eta ikuspegi orokor batetan Espainiaren garrantzia haunditu egin da.

Ipar Amerikak ezin ditu Espainiako militar lekuak edozemoduz utzi. Rusia geroz eta indartsuago azaldu da. Mediterraneoan Rusiak geroz eta ontzi gehiago ditu. Ipar Amerika berriz ahuldurik atera da urte hautan. Ipar Amerikak Turkiako zenbait leku utzi egin behar izan ditu. Grezian ere lehen zuen erraztasunik ez du. Italian, nahiz eta azken bost urte hautan militar leku horiek ugaltu, komunistak indartzen ari direlarik Ipar Amerikaren interes kolokan ihartzen dira. Azkenik, Portugalen gertatua ez da Ipar Amerikarentzat inolaz ere egokia izan. Arrazoi hauek denek, beraz, Espainiaren garrantzia haunditzen dute.

Espainian bere interesen alde izango den gobernu behar du Ipar Amerikak. Ezinbestekoa du hori. Ipar Amerika jokatu da gauza alderantziz gerta ez dadin. Inolaz ere ez du bere interesen aurkako gobernuarik onartuko. Juan Carlosen erregetzak beraz sekulako laguntza du eta izango du. Ipar Amerikak, momentuan, Juan Carlosen alde sendo jokatu du.

Eta oposizioak egia hori gogoan izan behar du zerbait egin nahi baldin badu behintzat. Oposizioak Juan Carlosen erregetza onartzen ez baldin badu ere, Ipar Amerikaren interesen aurka ezin dezake joko. Etsai gehiegiren aurka borroka egitea izango litzake. Politikan baldintza guziki gogoan izan behar dira. Amets egitea alferrik da.

CUBA FIDEL CASTROREN NAZIOARTEKOTASUNA

Aipatu genuen bezala Cubako Alderdi Komunistak egin du bere lehen biltzar nagusia. Fidelentzat gauza oso ondo atera da. Bere izena indarturik atera da. Itzalik egingo dion bat bakarrik ere ez da ikusten. Agintaritzak desperonalizatu behar dela esan arren sekula baino bereganatuagoa dauka Fidelek.

Biltzar honetan azpitik edo ixilka jende gehienak ze-kien gauza plazaratu da. Fidelek berak esan du. Cuba Angolako borrokan parte hartzen ari da. Egia hori biltzarri jakinerazi zionean, biltzarreko guziek zutiturik Fidel utsu txalotu omen zuten.

Angolako M.P.L.A. erakundeari zergatik laguntzen dion Fidelek esplikatu ere esplikatu du. «Zer interes ditugun, zer dela eta angolesei laguntzen diegun ari da galdatzen zenbait inperialista. Herri batek horrela laguntzen duenean, petrolioagatik, kobreakatik urreakatik edo dela pentsa ohi dute inperialistek. Ez, guk ez dugu diru interesik... Guk zergatik laguntzen dugun jakin nahi badute porletargoaren nazioartekotasunez diren liburu bat irakurri besterik ez dute».

Esaldi honetan Cubak diruarengatik borrokan ez dela ari garbi dagoen gauza da. Garbi dagoen gauza da ere Ipar Amerikak parte hartzen duenean zer nola nahiko arazoetan Cuba aurka egiteko prest izaten dela. Izan ere ez da lehenbiziko aldiz Cubak horrela jokatzeko duela. Vietnamian, Sirian, Porto Ricon eta beste zenbait lurraldeetan Cubako armak ez ezik gizonak ere ikusi dira. Hitzez bakarrik ez egitez ere Cubak Ipar Amerikari gogor egiten dio.

Ipar Amerikari gogor egite honek eginkizun bat betetzen du ordea, nere ustez. Eginkizun hori, ain zuzen, Fidelek ez du aipatu. Internazionalismo edo nazioartekotasuna da Cubako Fidelen sistemari iraun erazteko biderik egokienetakoa. Jendearen eguneroko nekeak eta negarrak zuzitzeko eta santutzeko biderik egokienetakoa da. Eguneroko lan aspergarriak eginerazteko zer bide hoberik prole-targoaren nazioartekotasuna aipatzea baino. Angolan ere inperialisten aurka borroka egiten ari direla eta Cuba gogor laguntzen ari dela jakineraztea eguneroko eginkizunei ikuspegi zabala eta orokor bat ematea da.

Garai batean norbait bere ezbeharren eta zoritxarren berri ematean apaizak zeruan saritua izango zela erantzuten zion bezala egoera konpontzeko modurik egin gabe, Cuban ere gaur egun norbaitek eguneroko ezbeharrek aipatzean, dena jasan beharra dagoela entzungo dugu Cubak bere nazioartekotasuna atera dezan. Fidelek heldu lekuri egokia den ideologia alderditik bere nazioartekotasuna du.

Jokabide hori egokia den ala ez nik ez dut esaten. Fidel ondo jokatzeko ari den ala ez epaitzea ez da hemen nere eginkizuna. Langileriaren nazioartekoatsunaren ideologiak eta nazioartekotasunaren aldeko ekintzak ere Cuban zer eginkizun betetzen duten aztertu nahi izan dut. Nere ustez eginkizunik berezitasunetakoak jendeari mistika bat ematea eta eguneroko eginkizunak zurutu eta santutzea da. Jendeak eguneroko lana hobeto eramateko biderik egokienetakoa da.

D. UNANUE

LIBANOREN ZATIKETA

Libanoko egoera geroz eta larriago. Egunetik egunera jende gehiago ari da hiltzen. Palestinoak ere guduen parte hartzen hasi dira. Herri kideen arteko gudua aurrera diho. Gudarostearen jokia ez da garbi ikusten. Itxuraz ez du oraindik parte hartu. Kristau eta musulmanen artean neutral azaldu nahi du.

Gudarostea gaur egun arrixku batetan arkitzen da: bitan zatitzen da alde batetik kristauak dituelarik eta bestaldetik musulmanak ala bat egirik gogor palestinoen aurka ekiten dio. Bi bide hauetatik bat aukeratu behar du. Beste biderik arkitzen zaila da.

Libano bera ere bitan zatitzeko arrixkuan arkitzen da. Hori, egia bilakatuko balitz erokeria litzake. Federalismo bidea aipatzen dutenek badira. Gaur egun bide hori egokiagoa dela dudarik ez baina Libanon ezartzea zaila izango da. Elkarren arteko gorrotoa eta seta ikaragarria bai da.

RUSIA ETA PRO- LETARGOAREN DIKTADURA

Frantziako Alderdi Komunistaren buruzagiak proletargoaren diktadura pikotara bidali baldin bazuen Rusiako Pravda aldizkari ofizialak alderantziz mintzatu da berriz. Proletargoaren diktadurari esker egin dira hainbat gauza egoki Rusian, Pravdaren ustez. Rusia gaur zerbait baldin bada Proletargoaren diktadurari esker da esango dute Rusiako buruzagiak.

Frantzia eta Rusiako Alderdi Komunisten artean eztabaida, beraz, gogortzen ari da. Rusiakoak ain gogor azaltzeak, nere ustez ez dio Frantziakoari bat ere kalterik egiten. Horrela Frantziako komunisten nortasuna eta berezitasuna nabariago azaltzen bai da. Horrela Frantziako rusiarren morroi ez direla adierazteko egokiera ederra dute. Hauteskundeetan aurrera egiteko bereizkuntza hori frantziarrentzat ongarria da.

Arazoa, ordea, zinez bien artean bereizkuntzarik baden ala ez jakitea da.

Zenbaitentzat eztabaida hori momentuko joko bat besterik ez da. Beste zenbaitentzat nolabaiteko bereizkuntzaren adierazle da nahiz eta oraindik oso sakona ez izan arren. Gauza, netzat, ikuskizun dago.

RUSIA ETA EKONOMIA ARAZOAK

Datorren hilean Alderdiaren XXV biltzarre nagusian ekonomiako hamargarren plana eztabaidatuko da. Plan honek Rusian bost urtetarako balioko du. Rusian ohi den bezala industria-rako gauza gehiago egingo da jendearen gastuetarako baino. Nekazaritzan, orain arte egin den baino gehiago egin beharko da ere. Gaur Rusia Ipar Amerikari lurreko emaitza asko erosi beharrean arkitzen da. Hori Rusiarentzat eragozpen ikaragarria da. Nekazaritzan gehiago egin behar horrek ez du Rusiak bere baitan ixterik nahi duenik adierazi nahi eta gutiagorik ere.

Plan honetan, izan ere, sartaldeko estatu kapitalistekin komertzio harremanak zabaldu eta hedatu egin behar direla adierazten du. Bost urte hauetan erbestekoekin izango dituzten komertzio harremanak 30-35 % ugalduko omen dira rusiarren ustez.

Harreman ugaltze horrek ekonomia-ko loturak sendotzen dituela dudarik ez dago baina politikakoak sendotuko dituenik ez da ain garbi ikusten.

KISSINGER MOSKU ALDERA

Horrelako bisita bat egin aurretik Kissingerrek bere hitzak biribiltzen eta gogortzen ditu. Hori presioa egiteko bidea da. Rusiak Angolan jokatzen iharraitzen baldin badu Ipar Amerika eta Rusiaren arteko harremanak okertu edo bihurtu egingo omen dira Kissingerren esatez.

Ziur aski Rusiaren jokabidea ez da aldatuko. Angolari laguntzen berdin iharraituko dio. Kissingerrek hori ere sumatzen du. Badaki Ipar Amerikak Angola egiteko ezer guti duela. Apustu galduta duela dirudi.

Horregatik berorregatik Kissingerrek puntu horretan presioa egin nahi du beste zenbait gauzetan berak nahi duena lortzeko. Kissinger ezin daiteke esku hutsik etxera itzuli. Zerbait behar du. Bestela bere izena gain beheara putzura diho.

Hementxe dago kakoa. Rusiari ere ez zaio Kissinger esku hutsik bidaltzerik ere komeni. Izan ere hori Ipar Amerikarentzat lotsagarria litzake eta eskubi posturak geroz eta gehiago gogortzeko bide. Jokoa beraz nahiko ilun da. Igarle ezin daiteke bat izan.

ASIAN, JAPON ETA BESTEAK

Gromyko, oraintsu, Japonen izan da eta ezer atera duenik ez dirudi. Hemen tartean, izan ere Txina bai dabil. Gromykok Tokyo utzi duen bezain azkar japonesak txinoekin itun bat egiteko gogoaz azaldu dute. Itun hori nonbait ez zaio Rusiari atsegin. Rusiak Japonen harreman bereziak gorde nahi zituen Japoiko buruzagiak Txinarekin ituna egin nahi duela aizeatzean Rusiarekin harreman berezirik izateko gogorik ez duela adierazten du bapatean.

Egoera hau esplikatzeko izan ere gogoan izan behar Japoi Ipar Amerikaren laguna ez ezik mutila ere badela zenbait aldiz. Eta ain zuzen, Ipar Amerikari, munduan daraman jokabide orokorra gogoan izanik, beharrezkoa zaio Rusiaren indarra ahultzea. Japoiaren bitartez hori egiteko modua badu. Txinarekin itun bat eginaz beste egoera edo ekilibrioa sortzen da. Rusiari itzal egiten zaio.

Pazifikoko itsasoan ardatz berri bat, Pekin-Tokyo-Washingtonen artean, sortuko ote da. Ez litzake harritzekoa izango. Bakoitzaren harrimenaren arabera da hori. Rusia eta Txinaren artean eztabaida gehiegi ari da sortzen bien artean eginkizun banaketa bat dagoela pentsatzeko. Egoera ez da ain garbia. Nahiko datorik ere ez dago egoera behar bezala esplikatzeko ere. Eta teoriak realitatek at ezer guti ez ezik batere ez du balio.

Azpeitiko "Matildeen" egoera larria

LANA UTZI ALA KANPORATU

✻ **Telefonika ixteak bidegurutze honetan jarri ditu bere 89 langile**

Diru asko xahutuaz, lan izugarriak eginaz eta garai bateko Ortizdarren harmarritzko jauregi sendoa birrinduaz, Telefonikak Azpeitian egin zuen Gipuzkoarako zentral-etxe nagusia.

Ez dira aspaldiko kontuak. Zentral hau egin zenetik, oraintxe beteko dira hamar urte. Telefonikak sortu zituen lan postu berri hauek, Urola bailera guztirako eta, batez ere, Azpeitirako, oso egokiak ziren. Emakumezkoek, hemen, lana arkitzeko, bereak eta bi ikusi behar izaten dituzte. Lan egin nahi duten emakumezkoentzako oso lan-postu gutxi dago.

Telefonikak, ateak zabaldu orduko, langile mordoska bati lana eman zion. Aurreneko sei urtetan, bere plantila, ederki ugaritu zen. Azkeneko lau urteotan ordea, batere ez da ugaritu. Esku bateko behatzen konta ahal langile berri sartu da Azpeitiko zentral honetara. Gaurreguneko plantila, 89 langilekoa da, denak emakumezkoak. Langileok azpeitiarrak gehienak, Zestoia, Azkoitia, Iraeta, Bergara, Zarautz, Zumarraga, Logroño, Iruñea, Burgos eta Galiziakoak dira. Larogeta bederatzi hauetatik, 43 ezkonduak dira, beste gainontzekoak ezkongeeak. Hoietatik hiru, berehala, zahartzarako jubila-tzearen atarian. Langile hauek, bataz beste hilean jasotzen duten soldata hiru miloi pezeta ingurukoa da. Nomina honetatik, bi miloi inguru, Azpeitian gelditzen dira.

Langile bakoitzak, hilean batz bestea, 21-22 mila pezeta irabazten ditu. Soldata hau, kontuan eduki behar dugu, ohizkoa dela. Hemendik aparte, extraordinario gisako eskupekoak jasotzen dituzte. Aldez aurretik, extraordinaritza honen bidetik tokatzen zaien soldataren berri ez dute jakin ohi. Soldata hau ez baitago nominari itsatsia. Honela, Empresak nahi duenean, nahi duen guztia egin dezake, propina gisako extra hauetat.

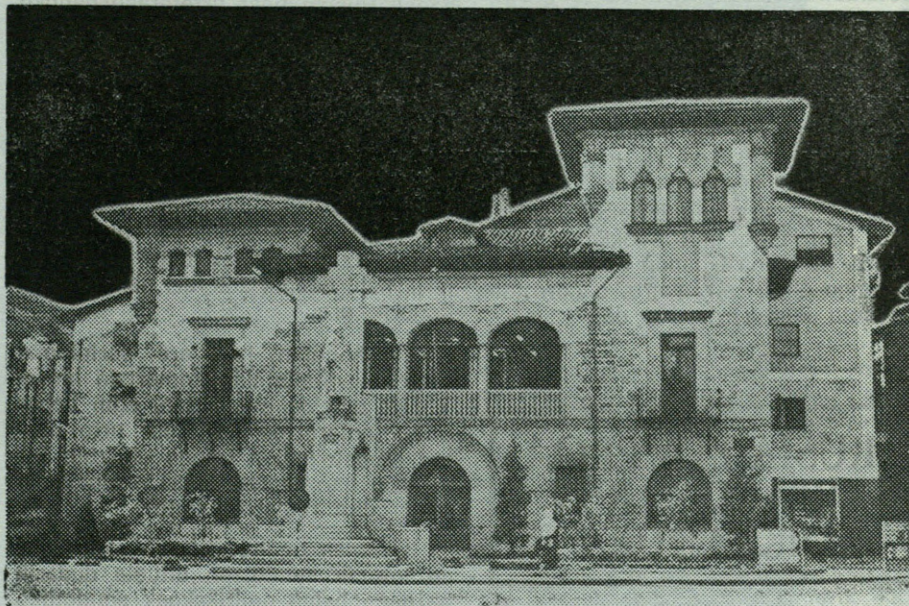
LANERAKO KONDIZIOAK

Beti apain eta txukun, lanerako itxurrik gabe edo ikusi ditugulako, imajina ustel bat egin dugu langile hauen lanerako kondizioez.

Operariaren maila duten langile hauek, egunean zazpi ordu ihardun behar izaten dute. Gauetz ari direnek, sei bakarrik. Lan ordu jakinik ez dute,

lau astetik lau astera aldatzen zaie. Lana, berez astuna eta zeharo nekagarria dela esan behar dugu. Mugimendu guztiak kontrolaturik, hitzak neurturik; ikasiak, buruz erabili beharrezkoak, erantzunak, eginak, bezero eta abonatuak zerbitzeko, segundu muga-

zentralizazio gogorra egitea pentsatu du. Jadanik, itxiak ditu Tudela, Reus, Ubeda eta Compostelako zentralak. Honetaz aparte, beste hamabi zentral ixtear daude, hauetatik, Azpeitikoak da haundiena. Entzun dugunez, bost zentral haundi bakarrik izango dira. Eus-

Lana utzi ala kanpora joan: aukera gogorra benetan

tu batzuen denbora besterik ez. Zenbakiak egiteko ere, molde jakina dute. Lan bakoitzari bere puntuazioa ematen diote.

Garai batetako eskolameak bezala erabiltzen dituzte, puntuazio ona ala txarra duen adieraziaz. Euskaraz hitzegitea, GALERAZIA DUTE. Euskaraz galdetzen bazaie BETI ERDARAZ ERANTZUTERA BEHARTURIK DAUDE!

Lan honek, berton ari diren langileek esan digutenez, boladatan, egonezinezko urduritasun larria sortzen du, eta, batez ere, bizkar hezurreko mina. Hontaz aparte, Telefonikako langileok militarizaturik daude, Korreo, Telegrama edo Metroko langileak bezala.

TELEFONIKAREN ZENTRALIZAZIOA

Telefonikak, oso denbora laburrean,

kal Herrian Bilbon bakarrik egingo da; beraz, Donostian dagoena ere, laster galduko da. Garai batean, eta ez oso aspaldi, Felipe Ugarte alkate zegoe-nean, Donostiak bere-berea zuen Telefono-zerbitzua zuen; berau zen, Telefonikaren monopolioan sartu gabeko zentral bakarra. Garai hartako agintariekin saldu egin zuten ordea!!

Zentralizazio honekin batera, Telefonika, beste politika bat egiten ari da. Denok ohartu gara, azkenaldion, herri askotako lokutegiak betiko ixten ari direla. Deba, Zestoia, Orio, Zumaia, Beasain etab, hor ditugu lekuko. Lokutegien ordez, ia erabat izurraturik egoten diren txipitola batzuk ipintzen ditu. Oso nabarmena da jokabide hau: Telefonikak, ahalik azkarren, sendi bakoitzean telefona sartzea lortu nahi du!!

Hemengo langileei, joan zen urteko urrian, Delegazioko jaun batzuk etorri zitzaizkien, lasaitze aldera noski, ltxeko asmorik ez zela adierazi zieten, baina bide batez, administratzaioan ziren lanpostu bakanak betetzeko aukera bat proposatu zieten. Kontradizio nabarmen bat zegoen Delegazioko jaun haien tentuan.

Handik denbora gutxi barru, langile bakoitzari beste eskari bat, edo, hobeki esan, erregu bat egin zioten: izenpenik gabeko orri txuri batetan, bakoitzak, bere dato eta egoeraren berri idatziaz, Telefonikako Elkarteari zer eskatzen zion, ager zezala.

Besterik gabe, langileek, orri haren kontua amaitu zela uste zuten. Baina, abenduaren 29an, lan ministeritzak, Madrildik bidali dien agorari ikusten denez, orri hura erabat ofiziala balitz bezala jotzen du. Azpizko itsusi honetan, langileak noraezean gelditu dira. Azkeneko hauteskundeetan sortutako juraduak ere, ezer egiterik ez du izan.

Langileen batzordeak Telefonikari eskari hauek egin dizkio:

—Azpeitiko zentrala ez dezatela itxi.

—Ltxekotan, hemengo langileentzat lanpostu berriak sor ditzala.

—Lan-tokiz aldatzekotan, Donostian izan dezatela plaza, urte beteko dietak jasoaz. Telefonikatik, oraingoz, erantzun hauk jaso dituzte:

—Azpeitiko zentrala ixtea erabakirik dago.

—Lanerako plaza, oraingoz, besterik gabe, Donostian izango da.

—Zortzi hilabeteko dietak bakarrik. Dieta bakoitza 400-450 pezeta.

—Etxabizitza bat erosi nahi izanez gero, 800 mila pezetako kreditoa luzatuko luke.

—Telefonikatik irten nahi duenarentzat, indenizaketa negoziatu ahal izango da.

Indenizaketa hau ordea, itxura denez, ezkondui bakarrik dagokie; ez-kongeeentzat ez dago batere ordainetarik. Honetaz aparte, bideko kilometrajearik ez luke batere ordainduko.

Egoera larria, zinez langile hauena! Ezkondu askok Donostiara aldatzeko modurik ez du, ezkongeek berriz zer egin eguneko 400 pezetako dietaz? Burruka honetan bakarrik arkitzen dira; ez juraduak ez Sindikatoak, ez dute ia ezer egin. Legegizon borondate-tsuren baten laguntza soilak besterik ez dute. Beren egoeraren berri eman asmoz, Zeruko Argiara bezala Cambio 16-er, Irratietara eta ahal duten toki guztietara heldu nahi dute.

Idazlan hau egiten lagundu diguten bi langileei, gure eskerrak.

ANATSAN

Bujandaren artikulu bati erantzuna

IRUIÑAREN NORTASUNA

Aurrenik, honako izkribu honen moldatzera bultzatu didaten arrazoinak zer moduzkoak diren argituko dut, hala beharrez.

Hots: erabat harrituta galditu bainintzen, Zeruko argia errebigistaren 669 zerbakia, Iruineko lanttoa zehazki erran, eskura eta irakurri bezain laster. Zer bada? Neure irudiz, bederen, ezen ez baitziren edozelakoak, artikuluaeren egileak egozten zizkigun aipu eta salakuntzak, hain zuzen.

Beraz, egun, beharrezkoa deritzat horren kontra saiatzeari, ez soilik nafarra nauzuen aldetik, baizik eta gure musu garbietan, holakorik entzun eta mutu edo sorra eginez gero, puntu horik ilun aski geldituko bairateke.

Delako artikuluan, zera hau aurtikitzen zaigu, Iruinea, mingarria bada ere, hiri despersonalizatuen artean kausitzen dugula, erantsiz: ez dagoe-lia, adibidez Zaragozatik beresten duen gauzarik.

Guk, aldiz, ezin dugu ikusten, bere erranak frogatzeko iharraus ote zitezkeen planteamendu edo oinarriarik, autoreak hain zuzen, ez baitu nehondik, ere, holako arrazoinamendurik astintzen.

Ni, berriz zerbait baieztatuz gero, probak ere eman beharrak dauden uste osoan nagoenez, hori egiazta dezakeenik nahi ukanen nuen ikusi.

Beraz, bertzerik erakusteko, Iruineak bere nortasun propio eta berezia delako ezagugarriak azaldu behar ditugu, Zaragozarekin beste hainbeste eginik.

Dirudienez, Bujandak esanari kasorik eginez gero, Zaragozak eta Iruineak, ez bat ez besteak, ez dute, elgarrenganik beresten dituzkeen gauzarik ez eta nortasun propiorik ere.

Bistan denez, ez da gauza leun edo txantxetan ibiltzekoa, han egozten diguna, zeren hiri batek bereiztasunik ez ukaitea nahaste handi eta gaitz baten seinale egiazkoa baita.

Edozein herri, hiri edo komunitate batetan, taldearen nortasuna neurtezketan, oro har, zera da: multzoa bere osotasunean behar da kontsideratu ezen desberdinak eta denetariakoak baitaitezke izan, banaka behatuz gero, altxatuko genituzkeen ondorioak.

—Zaragozak, partikulazki, nortasun determinatu bat duenik agerian dago, eta ez goaz orain, historian zehar azaldu eta egiaztatuta portaera eta kultura konkretuen erakustera, horik denon begi-bistan arras jakinak baitaude, baizik azken aspaldion «Ebroaren trasbasea» dela eta Zaragozako herri guziak agertu iazarkuntza eta arapostu elgatu eta bateratsuak.

Bestalde, Zaragozar gehienetorikia, garbi denez, aragoiarra da; beraz mentalitate, folklore, ohitura, tradizio eta gainerako kultura-ezagugarrietan, izaera eta nortasun zehatz bat nabaitzen da, azken gertatu gorabeheretan aragoi-kontzientzia bultzagarri bat auteman dezakegarrik.

—Iruinea, gaur egun batez ere behintzat, nafar herri eta bordetako jendeaz osatu hiri bat da. Gauza iakina da, hots, jende horiek herria uztean, bere nortasunezko seinale inportanteak, bertan galtzen eta ahazten dituztela; haatik, gure hiri nagusiak beti azaldu ezagugarri berezi bat oraindiko ere konserbatzen du, farregarria sueta badaiteke ere, bere jostetan, bere iolasetan, San ferminak kasu, nabari genezakeen tankera berezi bat. Hortik at, Iruineko herri langileak, makina bat aldiz garbi eta zeharo erakutsi du herri eta klase kontzientzia gogor bat badula, zeren apart-apartekoa baita, estatuko beste hiri industriatuekin konparaturik, hemen herriak azaldu duen postura, orobat amnistiaren alde irten beharra atzeman duelarik. Gure ustez, hori funtsezkoena delarik, talde-postura nabari bat erakustea. Alegia, garbi deklaratu dezakegu, Iruinea, Euskal Herriko beste hiri aunitzek ez duen nortasun miresgarri batekin kausitzen dela halafede.

Azkenik, dezagun esan, nahiz euskara funts eta sustrai nagusia zaigun ere, beste oinarri xumeagorik ere badela, zenbait tradizio eta ohitura bezala; oroz gain jokabide eta portaeretan kontzientzia elgatu eta azkar bat behar-beharrezkoena zaigularik.

ULZURRUN SAGALA

EUSKAL FRAIDE ETA SERORAK ERE BIZI NAHI

I. LOIOLAKO ERLIJIOSO BATZARREN FRUTUAK

Garai batetako «geroko bizitzak du inportantzia; oraingoa ez da ezer» zelako jarrerara hura, gauza izana da, iragana; joan zen; beharrik ere. Bizi beharrak, bizi nahiak alegia, eraginik, duela lau urte hasi zen euskal fraide eta serora sail bat elkarrekin biltzen, Loiolako Saindutegian.

Bizi nahi, eta bakarrik ezin bizi. Elkartean bizi nahi, eta ziren elkartek, zinez bizi ahal izateko, edota txikiak, edota izen hutsezkoak gertatzen: bizitzeko behar den hezetasuna, lurretik pasa gabe zuzenean zerutik har daitekeela uste zuten horietakoak.

Eta lurretiko hezetasun izerdiz kutsaturiko elkarte motari, moldeari, eragiteko, Euskal Herri osoko fraide-seroren elkarte bat muntatzea erabaki zen. Elkarte informala, nahi bada, baina elkarte eragilea. 1971an egin zen lehen batzarrea.

Besterik ezean, euskal fraide eta serora askorentzat elkarren ezagutza egiteko bide gertatu dira batzarre horiek. Ez litzateke gutxi. Baina, areago egin dute. Duela lau-bosten bat urte, ametsetan ere pentsa ez zitekeenik ari gara ikusten egun.

II. FRUTU ETA EBOLUZIO HORREN BI EZAUGARRI NAGUSI

1) Nork esan behar zuen, orain lau urte, 124 euskal fraide eta serora (erdibana edo), batzarre nagusian, taldeetan, otordutan, kaperan, txolartetan txiste kontari (inoiz berdexkak...) elkarrekin ihardun behar zutenik? Ze, ez bait zen arazorik nagusia orduan, euskaraz ihardutea. Arazoa beste hau zen: euskara ez dakitenak. Batzarre bat euskara hutsean muntatzea, Euskal Herriko fraide eta seroren etxetan etena sortzea zen. Hori zen problema.

Zorionez, 124 fraide eta serorak guxtienez, pentsamolde agor hori gauditua du: etena ez da sortzen euskaraz ihardunaz; etena sorturik dago; indarkeriaz; indartsuenaren (dela hizkuntzaren, dela beste zernahiren) bortxakeriak sulturikoa da etena.

Pentsamolde agor hori gauditua, esan dugu. Erdi-gauditua, beharko litzateke esan. Ondorio guztiak batera ateratzea ezinezkoa bait da. Baina, tira.

Hain zuzen ere, aurtengo batzarre nagusian, Euskal Herriak, fraide-serora bezala ezezik, herri bezala ere, ja saiten duen etena gogoan harturik, baterakuntza edo integrazio arazoaz ihardun dute euskal erlijiosoen.

Alabaina, baterakuntza horren oinarritzat, lur hezean zuztarrak botatzea eman da. Esan nahi bait da, baterakuntza, zerbait izatekotan, zenbait ideia abstraktutik ez (nahiz ideiarik gorengoenak izan, hala nola, karitatea, katolikotasuna, e.a.), baina euskal lurrean oinak, eta burua, zuztartzetik etorriko dela.

Horregatik, aurtengo batzarrean hartu den bideari guztiz baikor deritzat. Ez bait da mugatu sermoi sutsu berogarriak botatzera. Baizik eta, euskal «lur» hori zientifikorik ezagutzeari ekin zaio. Hortakotz, hiru hitzaldi nagusi antolatuta ziren aski aldeaz aurretik: bata, Euskal Herriko egoera sozio-ekonomikoaz; bestea, egoera linguistikoaz, eta hirugarrena, mugimendu politiko-sindikatetaz.

2) Euskal erlijiosoen artean, azken urteotan eman den eboluzioaren bigarren ezaugarri nagusia, beste hau da.

Urtarrilaren 10ean, Euskal Herriko (Hegoko, oraingoa) Nagusi-nagusi (Superiores Mayores) direlakoez, beren aldetik (abenduan Loiolan egina oinarriko erlijiosoena zen) beren batzarre nagusia egin dute.

Eta, o harridura! Euskal Confer txikia antolatu dute; bere arautegia eta guzti. Euskal Herriko Probintziaren Elkarteak alegia. Euskal Herriko fraide-seroren «Estatuto» antzeko zerbait. Euskal Herriko Confer txiki hori, Madrideko Confer-en adaxka izango bait da soilki.

Baina, dena den. Horren alde lan asko egin duena, aita Aurelio Laita, kaputxinoa, izan da. Itxaropenaren itxaropenez baina itxaropen guztien aurka, azken urteotan xede horren alde ari izana dugu nafar kaputxino hori. Bejoandeiola!

Bere baitako kontradiziorik frango gauditu beharrean izango da, noski,

elkarte berri hori. Baina, zuzendari-tzat ez dute gizon makala begiz jo. Hain zuzen ere, Loiolako batzarrean beti gogatsu ihardun izan dena (eta ariko dena, pentsatzen dugu; ez ahal dio goialdeko haizeak burua gehiegi joko): Joan Otaegi, sakramentinoa.

Ez dugu dudarik: postu hortatik eragin handirik eman diezaioke Euskal Herriko erlijioso baterakuntza edo integrazioari. Eta emanen dio.

III. ERLIJIOSOEK LUR HEZEAN TINKO XERTATZEKO BESTE URRATS BATZU EMATEKO

Egina dute, esan bezala, euskal erlijiosoen urrats bat baino gehiago lur hezean xertatze kontuan. Ez dira ja-goitik ilargian bizitzeko asmotan.

Esana dugu ere, ordea, xede edo asmo horren ondorioak ez direla oraino erabat atereak. Praktikan bederen.

Hona zenbait, oraino aterakizun:

1) Gauza bat da asmoa. Beste bat hura betetzea. Eta ez ohi da askotan norberaren baitan. Aukikuntza bat egitean, guztiz normala da, hura berrehala praktikan jarri nahi izatea.

Hain normala ez dena, hortarako bizkarrekoak hartzera prestatu behar dela jakitea. Eta haxe da komeria: asmoak praktikan jartzeko garaia helitzean, dena bertan behera utzi eta, Ameriketara edo beste norabait joatea da aiseena.

Horra atera gabe den ondorioetatik bat: burua argitu eta bihotza berorik direnean, bizkarra prestatu behar dela.

Marjinatua izatetik bizi-mugimenduen aintzindari izatera aldatzeak, gotortasuna eskatzen du. Horra. Eta Loiolan aztertu zen moduan, gure arteko baterakuntzak hori dakar: marjinaturik zirenak bizi-mugimenduen aintzindari bihurtzea.

2) Marjinaturik zirenak bizi-mugimenduen aintzindari bihurtzeak ez du esan nahi, orain arteko aintzindariak (ez diot bizi-aintzindariak, soilki aintzindariak baizik) marjinatu egin behar direnik. Aitzitik, bizi-mugimenduan integrarazi egin behar direla.

Hortakotz, zenbait hipotesia ikusten dut gerta daitekeela: a) mugimenduan (euskara ikasi e.a.) sartu ahal izan eta nahi izatea, b) sartu ahal izan eta nahi ez izatea, c) ahal ez izatea (zaharrak direlako edo).

Lehen kasuan; lur hezea haintzat hartzeko prest direnei, bistan da, ateak zabal-zabal egin behar zaizkiela.

Bigarren kasuan ere, lur hezea haintzat hartu nahi ez dutenei alegia, ateak zabal-zabal egin behar zaizkie, baina kanporako, eta utzi ezezik, gomendatu eta eragin, lur lehorrak bila ditzaten.

Hirugarren kasuan, ezin dutenentzat, egoki litzateke, lur heze inguruan, baina traba handiegia gerta ez daitezen moduan, xoko goxoren bat apailatzea.

Honek, guzti honek, jendetza murriztu eta gutxitu egingo duela, bistan da. Soluzio bakarra, bizia haintzat hartzea da. Hortakotz, lanak gutxitzea. Eta ez beste ezer.

3) Nagusi-nagusien batzarreari gaizkiola, bere baitan duen kontradiziorik nagusiena, hauxe dateke: bere baitan, hitza, kanpoan bizi den edota kanpokoa den jendeak ukaitea.

Soluzio bakarra, kongregazio bakoitzak Euskal Herriko komentuak probintzia bereizitzat ematea da.

Amaitzeko, eboluzioak eboluzio eta

huguneak hugune, mugimendua hor dabil. Eta mugimendua bizitzaren ezaugarri omen.

AMUNSA

MEDITAZIO ASTUNA

Ohi bezala, euskarazko klase bat ematera joan nintzen, Eguberrikato jaiak pasa eta gero. Halako festak eman ondoren, poliki poliki hasi beharra zegoen, nagia kendu beharrez; eta horrela, solasean egondu ginen puska batean, Eguberriak nola ospatu genituen eta abar astinduez.

Hortan ari ginela, eta nik ez dakit nola, azkenik erlijioaren hauzian sartu ginen bete-betean. Batak gauza bat zioen, besteak beste bat; bakoitzak bazituen bere iritziak erlijioaren, eta Elizaren inguruan. Oso ederra eta aberasgarria izandu zen solasaldia. Ikusia dago, jendeari mintzatzun utziz gero, hamaika ale eder ateratzen dela plazara edota mahainera.

Baina gauza batek utzi ninduen arrunt txunditurik eta hau ere esan beharra dago. Alegia, jendeak sekulako korapiloak eta katramilak dituela erlijioaren inguruan. Egia esan, ez nuen uste halako nahaspilarik egon zitekeenik gure jendearen artean. Eta ez pentsa inoren kontra ari naienik, ezta gutxiago ere.

Dena den, bilera hark nahiko pentsagai eman zidan. Hemen jalkitzen ditut neure burutik pasa ziren pentsamenak.

Geroztik, behin eta berriro burura etorri zaidana hauxe da: apaizok eta herria oso aparte gabiltzala elkarrengandik, mila legoatara bata bestearengandik. Eta hortik, hortixe, sortzen dira sortu beharrekoak. Ezin dugu elkar konprenitu; berealdiko leizea eta etena dago batzuen eta bestearen artean. Eta berriro diot, ez naiz inoren kontra ari.

Norbaiten kontra ihardutekotan, neure eta geure buruaren kontra hasi beharko nuke, herriarekin behar bezala lotuta ez gaudelako, herriaren borrokan behar bezala txertatuta ez gaudelako.

Nik uste nuen azkeneko urteotan zerbait egina zela gure Eliza hontan, baina delako bilkura hortan ikusiak nahiko uzkur eta lurjota utzi ninduen.

Ez dut ukatuko noski zerbait eta gehiago ere egin denik, eta borondate onez egin ere. Baina herriro hasi beharrean gaudela uste dut; oraingoan, ordean, herriarekin eta herrian sartuta. Bestela, alferrikako lana da.

Eta herriarekin lan egingo baldin badugu, herriari hitz egiten utzi behar zaio. Gure herria isilik egona da aspaldi hontan eta gauza piloa dauka esateko. Guk, aldiz, apaizok, askoz gutiago hitz egin behar dugu eta jendeari entzuten ikasi. Entzuten, bai, entzuten. Ez dago beste biderik elkar adituko badugu.

Azkenaldi hontan, Kontzilio ondoan (nolabait mintzatze-ko), nahiko eta sobera hitz egin dugu eta gauzak —hobeki esan, jendea— ia lehenean dago. Hortaz, bide berriak bilatu beharra dago.

Nondik has? Elkarrengana biltzetik eta hurbiltzetik hasi beharko genuke, nire ustez. Elkarrengana bildu eta elkarrekin, kideko bezala, mintzatzen has. Eta gero gerokoak.

Hau dena Jesusen Bataioaren festa egunez ari naiz idazten. Ene iduriko, hemen harrotu dudana prolemak badu zer ikusirik gaurko jaiatz.

Jesusen bataioa omen da haren aurkezpen ofiziala munduaren aurrean (herriaren aurrean), munduaren salbatzaile bezala. Halere, Jesus ez dugu ikusten sermoi lazkarrikerik predikatzen, jendea ahozabalik duela. Herriarekin batera dakusagu Jesus, Joanen bataioa hartzen. Herri xehearekin batera, «cola egiten» du Jesusek Jordan ibai ondoan.

Guk ere herriarekin batera «cola egiten» bederen ikas bageneza...

JOXE LIZARRALDE

SUBVENZIOAK ETA IKASTOLAK

✱ Dirua baino gehixeago nahi genuke

Giro berri baten atarian ote gauden pentsatu izan dugu askotan. Aldaketa gora, zabaltasuna behera, aurrera beharra, demokraziaren beharra, Europaren trena, retrasoarekin bederik, hartu nahia eta sumatzen da. Baina besterik ere badagoela esango genuke.

Zurumurru mailan baino ez dakigu, baina aurtengo ikastolen aldeko subbentzioak aide samarrean geldituko ote diren susmurra zabalduz doa han eta hemen. Eta lehendik, berez, ikastolek garesti jotzen baldin badute, horrelako diru iturri bat itxitzeak ez ditu aurrerrantzean merkatuko.

Kukuak nondik jotzen duen zai

Eta horrelakorik gertatzen baldin bada, erantzun jator, sendo eta indartsu bat eman beharrean garela uste dut. Oso ongi dago ofizialki herri txikien hizkuntza onartzea, halako ofizialtasun itxura eman nahia. Oso ongi dago eskualdeen arazoak mintzatzea, hori konponduz ez bada, egiazko konponketarik lortuko ez duela antz ematea. Baina egiazko konponketarik nahi duten ala ez jakitea da garrantzitsuen. Egiazki euren asmoak nondik nora doazen, hor dago gakoa.

Guk, egia esan, subbentzioa baino zerbait gehixeago nahi genuke. Problemari zain eta guzti heldu behar zaiolakoan gaude. Erdi bidean gelditzen baldin bagara, gaisoetxe batetan

baino partxe gehiago ipiniko dizkigute.

Ez dugu oraingo honetan politiko planteamendu sakonetan sartu nahi. Eman dezagun, beroiek erakusten diguten bezala espainolak garela, beren enborretik sortutako kimua, estatu oso barruan anaietako bat. Beroiek azaltzen dituzten argumentuak erabili nahi ditut.

Hain bere bereak baldin bagara, hainbeste maite bagaituzte, guztion arteko batasun hori ezin urratuzkoa baldin bada, zergatik ez gaituzte garen bezala onartzen? Zergatik ahoz aitortzen dutena, praktikan jarri ez?

Honela beraz, ikastolaren arazoa konpontzeko erabateko konponketa

landuaz, bilatuz joka beharko lukete. Herria beren familiakoa baldin bada herri eskubide bidetatik hain egoki eta beharrezko ikusten ditugun erakundeak zergatik indartu ez?

Ez dugu ikastolaren subbentzioa bakarrik eskatzen. Herri bezala maite bagaituzte, herri eskolak indar ditzatela, eskatzen diegu soilik. Ikastola, beraz, herriarengandik jasotako diruaz egina behar du izan. Guk ordaindutako diruaz erdal eskola ordaintzen baldin bada, zergatik ez dugu gure ikastola sendo dezaten eskatu behar? Orain esate baterako, gurasoak bi ordainketa egiten ditu, alde batetik zergak. IRTP, eta abar. ordainduz, beste edozein herritarrek bezala ordainduz, eta horretaz gain, ikastolari eustearren ordaindu behar dena. Bi aldiz ordaintzera behartuak gaude, eta nola gero?

Estatu bakoitzak bere erakundeak ditu, eta eskolari dagokionez, ba bere eskolak izango ditu. Batzuk zuzenean bere esanetara eta bere diru laguntzaz mantentzen dituen eskolak. Eta horren inguruan egongo dira eskola pribatuak.

Euskal Herrian, ordea, ez dugu ikastola estatalik ezagutu eta irakurleak badakike hori nola eta zergatik gertatu izan zaigun. Txapela jatzeko burua behar bait da. Bururik ez dagoen tokian txapelarik ezin jar.

Beste aukerarik eskaintzen ez baldin badu, herri giroko eta herrian sustaitutako eskolarik lantzen, sortzen eta aurreramaten ez baldin badu, bere aukerarik eskaintzen ez baldin badu, subbentzioa ematen ez dutela eta lasai gelditu behar ahal dugu?

Ikastola bere haurtzarotik atera eta, herri barruan, beste indarririk erakutsi behar duelakoan gaude. Dirurik ematen ez baldin badigute, beti bezala, horren egurkada behartsuenek jasan beharko dute. Kuotak jasoaz jendea urrutiratuko dugu eta ikastolak ez du bere egitekoa inolaz bete ahal izango.

Geroak esan beza. Kukuak nondik jotzen duen ikusiko dugu, baina, dena den, gerturik egon behar dugu erantzun jator bat eman diezalegun.

MIKEL UGALDE

EUSKALERRIKO UNIBERSIDADEEN KONDAIRA

Unibersidadeari buruz kezka, egin-naiak eta etsimenak ugariak izan dira gure artean baña, ala ere, beti berriez gai oni etorri gera ta ekiñen-ekina zerbait atera degu.

Bereala ikusiko degunez ori izan da Unibersidadearen ixtoria.

Eta Naparra'tik datorzkigu lenengo berriak: Tudelan, amabigarren mendean, Elizaren Unibersidade bat Teobaldo oietako errege batek eratu nai izan zuan baña ez dugu beste ezautzerik.

Uxuen, 1378'gn urtean, Naparra'ko Karla Bigarrena'k lenengo unibersidadea eratu nai izan zuan eta len bezela ori da berri bakarra.

Paris'en, 1304'gn, urtean, Naparra'ko Jone Erregiñak Kolejio de Nabarra eraiki zuan, Paris'eko jauregi napar batean. Ikastetxe onen ikasleen artean Bossuet, Rabelais, Jean Txarlier, Armand de Plessin de Ritzelieu, iru Enrikeak Frantziko irugarren ta laugarrena eta Naparrako irugarrena ziran. 1793'gn urtean Konbenzion'aren Dekretoz ikastetxe ori ezereztu zan eta bi urte geroago beste dekretoz, jauregi ortan, Politeknika famatua sortu zan.

GOTZAI BATEN EGIKUNDEA

Unibersidadeari buruz euskaldunen arteko andiena, lenengoa, oñatlar bat, Santxez Merkado'ko eta Zuazola'tar Don Rodrigo izan da.

Abila'ren apezpikoa izanik, Oñati'ko Kolejio-Unibersidad de Sankti-Spiritus zeritzana eratzeko dirua utzi zuan bere azken-naia bitartez 1533'gn urtean.

Ez dakigu ziur baña 1460'tik 1470'ra Oñati'n jaioa zan. Bere denborako andiki bat zan: Inkisizioa'ren Batzarrekoa; Aragoi'ko Inkisizioa'ren Prefekto

Jenerala, apezpikoa t. a. Kargu oietan diru asko bildu zuan bere azken-naian agertzen dan bezela. Orain bezela Unibersidade bat egitea oso garestia zan.

1540'gn urtean Paulo III Aita Santuak bearrezko Bula eman zion.

Apezpiku irasleak bere ondasun guzia utzi zuan unibersidadea egiteko ta

Oñati'ko erriak urrezko bosteun dukat eta azpikoak ezartzeko lanak.

Iraslea 1548'gn urtean il zan.

Andik 1901'gn urte arte ongi ala gaizki, andi ala txiki izanik, Oñati'ko Unibersidadea bizi izan zan. Azken urte ontan Instrukzion Publiko eta Bellas Artes'eko Ministerioak itxi zuan, 361 urtetan Euskalerrinari serbitu ezker.

NAPARRAN BERRIZ

Bere Batzar nagusietan berriz itzuten da unibersidadearen alde. 1546, 1565, Tudelakoetan. Lizarraga'koetan 1567'garrenean. Eta 1576, 1587, 1589 eta 1590'garrenetakoetan. (Betiko ixtoria).

IRATXE: ELIZA TA NAPAR ESTADUAREN EGIKUNDEA

Uste danez, 1539'gn urtean Iratxe'ko Unibersidadea eratu zan eta au da bere ixtoria. Leon'go Erreinuan, Saagun deritzan errian, ba zen ordutik ikastetxe bat Alfonso Seigarrenak eratu, Benedikto Amairugarrenaren Bula batekin (1394'tik 1423'ra).

Ikastetxe orren bizia gero ta gaizkiago zijoan, dirurik gabe, ikaslerik gabe baña goi-malleko ikaskintzak emateko eskubidearekin. Ori, egiteko eskubidea faltatzen zitzaigun Naparran.

Orduan, 1597'gn urtean, Saagun'dik Iratxera unibersidade orren eskubideak ekartzeko baimena Naparra'ko Batzarrek eskatu zuten eta, gauz arrigarria, lortu zuten.

Asieran eliz-gizonak bakarrik sartzen oi ziran ikastetxearen ikasle bezela. Geroago danentzat ireki ziran bere ateak eta 1550'tik aurrera Naparra'ko erriaren onerako jarri zan.

Bere iturburuagatik, beti Salaman'ka'ko Erretorearen pean zegon eta, beste partetik, bere tituloak Salaman'ka'n onartzen zituzten, 1587'ko Dekreto baten arauz.

1824'ko azillaren 9'gn itxi zan, 211 urte igaro ezkeriaz Naparra'ko kulturaren serbitzen.

IRUÑA'KO SANTIAGO UNIBERSIDADEA

1608'ko Napar Batzar Nagusiei, Iruña'ko Santiago Monasterioak idatzi bat bialtzen diei esanez bearrekoa zala Unibersidade bat egitea. Ortarako Bula bat Aita Santuari eskatu bear zala e. a.

Don Martin Abaurrea'koak, bera 1606'ko azken-naian dirua utzi zuan

eta Don Juan Kruzat'ek berdin egin zuan bi milla dukat utzirik.

Bestetik Naparra'ko erri guzietan diru ta gauzak bildu ziran egin-naia ori egiazko izateko. Auzo-lana, erri tarte-ko lanak beti garrantzi aundienatakoak izan dira ta beti euskalerrriak erantzuten du gai oetarikoetan.

Aita Santuaren Bula 1621'koa da.

Iruña'ko Unibersidadearen kontra Salamanka, Alkala ta Iratxe'ko unibersidadeak jarri ziran. (Ezta oraingoa, Barriola jauna).

Azkenean, aurtzaka ibilliaz, 1630'gn urtean unibersidadea eratu zan. Bere gradu eta tituloak Alkala ta Zaragoza'ko unibersidadetan onartzen zituzten.

1771'ko epaillaren 11'gn egunean itxi zan, 131 urte zitularik.

NAPARRA'KO DIPUTAZIOAREN EGIN-NAIA

Iratxe ta Iruña'ko unibersidadeak itzali ta gero, Naparra'n oso gaizki ziran kulturaren gaiak eta berriz, 1802 eta 1804'gn urteetan, Diputazioak zerbait egin nai zuan. Iru urte ge-roago ango Dominikoek bere etxea eskeintzen dute unibersidadea jartzeko. Urte berean Naparra'ko Edukazio-ko Batzarra eta Diputazioak betiko ametsa ori lortzeko lan egiten dute. Alferrik.

ARABA'N ERE

Gazteiz'ko Ayundamenduak Unibersidadea bat eratzea erabakitzen du 1821'gn urtean ezer lortu gabe.

NAPARRAN BERRIZ

Besterik ez izanik, Naparra'ko Diputazioak Osagintza, Zirujia ta Farmazia Erregearen Kolejioa eratzen du. Lizenziatu eta Doktor'en tituloak emateko eskubidearekin. 1929'gn urtean.

Amar urte irekin izan zan eta aldi txiki ontan 89 Osagintzaren liburu argitaratu ziran.

EZIN IZANGO ZAN

Orrela, Euskalerrrian egin-naiak, proiektuak, saiok, Gazteiz, Bilbo, Iruña ta Donostia, bai Ayundamentuetan, Diputazioetan eta Elkarteetan eta eten gabe urtez urte gure erriak eskatu du unibersidadea.

Burruka ontan, ikasle ta Eusko Ikaskuntzaren lanak bereziak izan dira ta ez dut tokirik aien gañean idazteko.

Zabalkunde andi ta mitiñak. Egunerokoetan lan ugari. Itzaldiak. Ezin izango zan ori guztia artikulo batean sar tzea.

Oraingo Unibersidadeen ixtoria eza-guna da. Bilbo'n unibersidade berri bat sortu da. Donostian iru Fakultade. Eta Iruña'n Naparra'ko Opus Dei'aren Unibersidadea eta beren Donosti'ko Injeniero, Fisika, e. a.

Bestaldeko, Ipar-Euskalerrrian, gu baño gaizkiago daude.

Ontan unibersidadeen kondaira argi ta garbi ikusten da:

1200'gn urtean gure probintziak Naparra'ko Erreinuaren batasuna austen dute Kastilla'ren elkartzeko.

1244 Salamanka'ko unibersidadea.

1260 Balladolid'ekoa.

1317 Obiedo'koa.

1377 Barzelona'koa (1).

1412 Balenzia'koa.

1492 Mundu Berria'ren Agerpena.

1509 Sebilla'ko unibersidadea.

1533 Granada'koa.

1538 Santo Domingo'koa, Mundu

Berrian lenengoa.

1543 Zaragoza'koa.

1551 Mexiko'koa.

1551 Lima'koa.

1590 Madrid'ekoa.

1676 San Karlos Guatemala'koa.

1721 Karakas'ekoa.

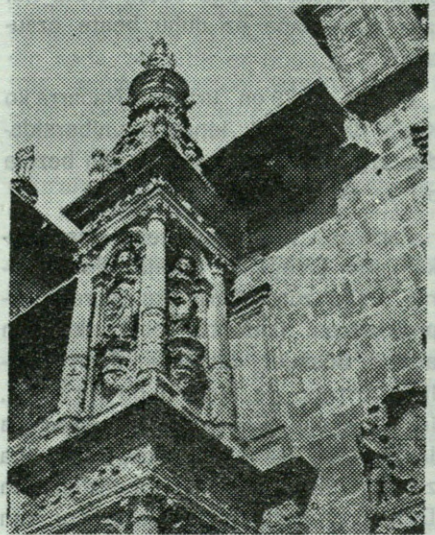
1728 Abana'koa.

1968 Madrideko bigarrena.

1968 Barzelona bigarrena.

1968 Bilbo'koa (Euskalerrrian Estado'aren lenengoa).

LOS VASCOS y la UNIVERSIDAD

COLECCION AUÑAMENDI

Ameriketan agepenetik 46 urte ez-kero lenengo unibersidadea agertzen da.

Euskalerrrian Kastilla'rekin elkartetik 768 urte ezkeror lenengo estadua-ren unibersidadea agertzen. (!!!!). ¿Zer klaseko batasuna izan da gurea?

José de Estornés Lasa

EUSKAL HERRIRAKO UNIBERTSITATE BATEN BEHARREZ

Euskal Herri osoan eta batez ere Gipuzkoan, konturaturik gara, berandutxo bada ere, kultur alderdia ezin daitekeela mugarik gabe desaroila, beste alderdiak atzera utzirik. Euskal Herriak orain arte benetako parte hartze bat eskatu baldin badu politikan, eta gaur berdin eskatzen du, europear mailako bere industriaren desaroiloak halaxe beharturik izan da.

Orobat nahi du Euskal Herriak eta halaxe eskatzen du kultur arloan ere, benetako parte hartze bat. Politikan bezala gertatzen da arlo honetan ere, industriaren desaroiloak eskatzen duela eta hau benetan desaroilatuko bada, bizitzako beste alderdiek berdin indartu behar dutela.

Euskal Herriak bere industria sortu du eta orain bere politika eskatzen du, eta biak defenditu eta babestuko ditu, bere kultura propioaren bilakaeraren kontrola eskuratzeko eskubidea esijitzen duen bezalaxe. Eta honetarako beharrezkoa ikusten du Unibertsitate baten eraikitzea eta bere kontrola, berea izango duen Unibertsitatearen kontrola. Bere industria eta bere politika berezia duen bezalaxe behar du eta nahi du Unibertsitatea. Eta hau ondotxo demostratua du bestelako zenbait zientzia eta artetan, berabei etxeko zantzu propioa emanez, euskal pintura, eskultura, musika, folklore eskolak alegia.

UNIBERTSITATE BARRUTIA

Lehen eta oso premiazko beharra du Euskal Herriak berea izango den unibertsital distrito bat. Euskal Herriko Hego aldeko lau probintzien unibertsital distritoak. Gainera, gure historian zehar, lehen ere izan dugu zenbait unibertsitate: Iratxeko Unibertsitate,

Iruineko Santiagokoa eta Oinatikoa lekuko. Euskal Herriak, bada, bere Unibertsitatea behar du eta nahi du. Eskualde honetako gizarteak demografian, ekonomian, politikan eta kulturen izan duen desaroilo garrantzitsuak eskatzen du Unibertsitate horren eraikitzea eta horretarako ez du delako Ministerio de Educación y Ciencia erakundeak aparteko presupuesto haundiren beharrik izango, ez badu Gobernazioko ministerioan, hain zuzen, oztopo haundirik aurkitzen.

Lehenbait lehen Euskal Herriko unibertsitarien indar biziak organizatu behar dira. Eta ez dezagun ahaztu zera, geure helburu hau lortzeko, errazago izango zaigula lege zaharreko diputazioak eta askatasun ekonomikoak lortuko ditugun garaian.

BATZORDE BAT

Lehen urrats bat bezala, gero, uni-

Iruinekoa

bertsital distritoaren komite bat, batzorde bat eratu beharko da, ikastetxeak eta fakultateak Euskal Herriko historia, eskubide, behar eta ikaslegoaren arauera eraikitzeko. Behar bada, Gipuzkoan edota Araban jaso beharko da unibertsitatearen bat eta agian Bilbao, Deustu edota Iruinekoak kendu, oraingo fakultate denak nobabait unibertsitate bat batean bateratzeko, sede bat nahiz gehiagorekin. Geografiaz ttipia eta laster komunikabide onak edukitzeak, zerbaitetarako balio behar digu.

Distritoko batzorde honek jakingo du konponketa bat egiten ikastetxe akademiko pribatuekin. Hemen hainbeste ikastetxe pribatu sortu bada, ez da izan kasualitatez, euskal unibertsitariak bide urratze zaila zuelako eta euskal erakunde politiko eta historiakoekin ondo egokitu delako.

Distritoko batzorde honek jakingo dukonponketa bat egiten eskualdeko agintari politikoekin, Estatuarekiko konziertoek ekonomiaren alderdi hutsa bakarrik uki ez dezaten. Konzierto ekonomikoak, bere hortan, ez du ezer erabakiko. Konzierto ekonomikoak berekin behar ditu konzierto politikoa eta unibertsital kulturala. Hona hemen berriz ere hiru alderdiak ekonomikoa, politikoa eta kulturala) bata bestearekin. Lau Diputazioek Estadutik lortu behar dute halako autonomia bat, hiru arlotan soluziobide koherenteak eskuratuz. Eskualde bakoitzak izan ohi du, hain zuzen ere, ekonomia, politika eta kultura egiteko bere era jatorrizkoa. Gure nortasuna onartzea beharrezkoa da, nahi eta ez, soluziobi-
doak tajuz prestatzeko.

Distritoko batzorde honek izango du erantzunkizuna euskal unibertsitatearen hemengo izate eta pentsaeraren arauera jasoan izan dadin. Euskal unibertsitate hau gauza dadin arte, ordea, Eus-

kal Herrian autogestioaren arau elementalenak aplika daitezzen saiaturiko da batzordea. Euskal Herrian distritu unibertsitari bat eratzeak berekin dakar «tribunales mixtos» deritzanak sortzea, herriaren beharren arauera antolatuko da unibertsitatean sartzeko selektibitatea, distritoko bertakoek osatuko dituzte esaminak, tesiak eta tesinak kalifikatzeko tribunalak eta unibertsitateko hazkuntzarako postu inportanteak betetzeko ere distritoko tribunalek antolatuko dute oposizioa, postu hauetarako aukeratuak gure idiosinkrasiaren etsai izan ez daitezzen.

Distritoko batzorde hau izango litzateke normalki euskal unibertsitatea lortzeko eboluzio ideologiko eta pragmatikoaren eragilea. Unibertsitate honek halako batasun moral bat, Euskaltzaindiaren gisara bilera bolanteak eginaz. Gero eta esperientziaren arauera erabakiko litzateke halako fakultatea zein hiriburutan koka. Nola nahi ere, toki geografiko konkretu bat egoki lekiokio Euskal Herriko Unibertsitateari, zenbait fakultate han hemen eraiki arren.

KULTUR MINTEGIAK

Arian arian euskal Unibertsitatearen sortzailea izango den batzordeak beharko ditu baita ere udako mintegiak antolatu, gaurko Udako Euskal Unibertsitatearen gisakoak edota Lizarrako Erdi Taroko bilerak eta noiz behinka gure artean eman ohi diren filologi eta zuzenbide kongresuen antzeko ihardunak.

Udako mintegiak bi hizkuntzetan ematea entseia beharko litzateke, horrela, ikasle bakoitzak ikasketak egi-

teko aukera bere hizkuntzan izan dezan.

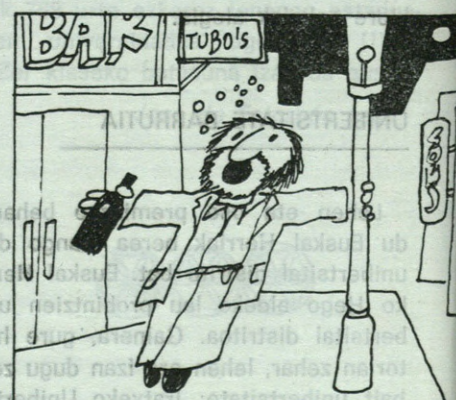
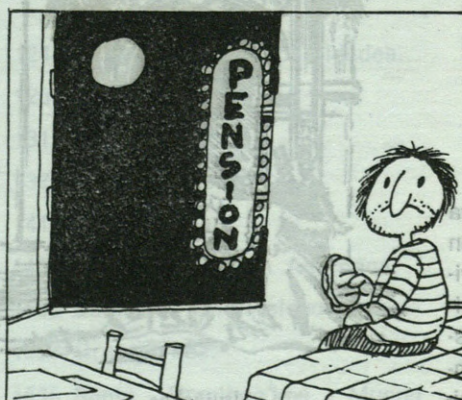
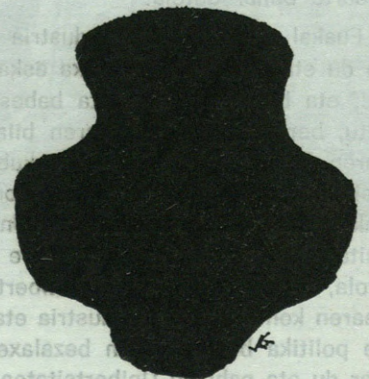
Euskal Unibertsitate honetan gertuko lirateke integraturik herriarentzat hain interesgarriak diren kultur erakundeak: adibidez, Euskaltzaindia, Euskal Historiaren Akademia izenaz eratu beharko litzatekeena, Estetika Inbestigazioen Institutoa (aspalditxo Jorge de Oteizak eskatzen zuena), biblioteka edo liburutegia eta batez ere, euskal kultura osoa nola teknika jakitatean hala humanistikoan orientatuko lukeen fitxero bat. Honen egitekoa hau dateke: 1) gure gizarteko arazo, helburu eta ametsak jaso beharko ditu; 2) gure zenbait zientzia adar integratu, hots, antropologia, musika, dantza, antzertia, soziologia, zinema, artea e.a.; 3) industriaren alorrean inbestigatu, teknologia eta produktio berriak proposatu, organizazio estruktura berriak sortu eta berdin langileen arteko erlazio estruktura berriak; 4) gure demografia eta industriaren desarroiloa egokitzeko hiri eta beste lurraldeen antolaketa jator baten planak eta estudioak eratu; 5) disziplina askotan gaituak direnen taldea izango da.

BUKATZEKO

Konklusio bezala, esan dezakegu, Euskal Herria konturatu dela hiru direla elkarrekin desarroilatu behar diren faktoreak, hots, desarroilo ekonomikoa, politikoa eta kulturala. Hiru faktore historiko horiek elkarrekin behar dute eboluzionatu, arazo sozial sakonik sortzea nahi ez bada behintzat. Europa mailako desarroilodun industria eta ekonomiarekin, Euskal Herriak maila bereko politika desarroiloa nahi izan eta eskatu du; gaur denek

onartzen dute borondate hori benetan serioa dela. Eta bere politika jokabide egoki ba tbehar duela konturatu den bezalaxe, ohartu da baita ere, politika jokabide hau ez dela egokia izango eta osatua, euskal Unibertsitate bat lortunarte. Beraz, Madrideko gobernuarekin elkarriketan ari diren erakundeek beroiek (Diputazioek, alkate korporazioek, enpresarioen batzordeek e.a.) behar dute borobildu konizerto ekonomikoa, gure aspirazio politiko eta unibertsitarioak kontuan hartuz. Lehen urrats bat bezala, ordea, eta borondate onaren agergarri, distritu unibertsital baten eraikitzea da lehen helburua, eta distritoko batzorde bat gero, gure aspirazioak hezur-mamitzeko. Eta honekin Euskal Herriak ez du batere pribilejiorik eskatzen, Europako beste herriek aspaldidanik badutenaren aplikazio hutsa baizik. Eta behin unibertsital distritoa lorturik, distritoko batzordea arduratu da, gartsuki, euskal Unibertsitatea behingoz errealtate bihur dadin.

José Luis de Orella

UNIBERTSITATEA ETA GIZARTEA

EUSKAL UNIBERTSITATEA DELA ETA

Unibertsitatea eta gizartea ala gizartea eta unibertsitatea. Berdin zaio. Euskal Herriarentzat ez da arazo hau hutsaren hurrengo kontua eta sorgin-ki-ribila. Benetako arazoa da; kalean, eguneroko bizi-tzan sortzen den arazoa.

Denon ahotan den gauza da: «Gizarteak ez du Unibertsitatearen ardura izan». Gizarteak bere bi-zimodua egiten du, eta Unibertsitatearentzat ez du lekurik. Bazterturik du, beraz.

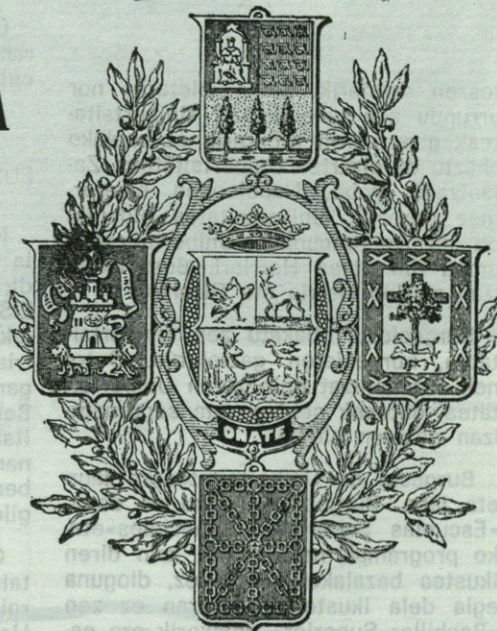
Esan dezagun garbi. Euskal Herriak ez du Unibertsitaterik, herri bezala, ez bait du Unibertsitaterik haintza-kotzak hartu. Hiru urteko gerraren ondoan eskolan ikasi genituen geogra-fiako regio guztietan bada Unibertsitaterik. Euskal Herria bakarrik geratu da gabe, nahiz eta Unibertsitate Au-tonoma bat Bilbon izan, nahiz eta Uni-bertsitaterik gabe. Penintsularer pusketa honetan, jendeak bere kontu-ra istudio unibertsitarioak martxan ipintzeko kemena izan.

Harrigarria da. Espainiako Estatuari zergak ordaintzen dizkion guztiak du bere eskualdean edo regioan Uniber-tsitatea. Euskaldunok bakarrik ez du-

gu. Bestalde, gu gara Estatuaren ku-txatilak gehien betetzen ditugunak. Guk, hain zuzen, gehiena ematen du-gunok, unibertsitaterik ez dugunok, sortzen ditugu istudio unibertsitario-ak: inoiz hemengo unibertsitateko istudioetan sartzen ez diren istudioak gainera, aurrerratuagoak diren herrial-deen jokabideari jarraituz.

Euskal Herriko zenbaitek badu zen-bait mailatan erabakiak hartzeko in-darrik. Bankaren, industriaren eta eko-nomiaren indarra sortzeko gauza izan den jendea ez da Unibertsitatea sor-tzeko gauza izan. Harrigarria, noski.

Ez da, beraz, hutsaren hurrengo ara-zoa. Ez da berriketakoa. Gabea da.

Obispadoko armarrria

ZER GERTATZEN DA

Comlutense Unibertsitateko erre-toreak haxe aitortu zuen oraindik orain telebistan: «Alde batera utzi du Gizarteak Unibertsitatea». Oraindik orain esana delako aipatzen dut.

Historiako gorabeheren fruitu da edozein egoera. Gorabehera asko iku-si ondoan iristen gara egoera batera.

Bi alderdi ditugu hauzi honetan: GI-ZARTEA eta UNIBERTSITATEA. Denok dakigu bion arteko egoeraren berri.

Bi lagunek elkarrekin harremanik ez dutenean elkarrekin noiz hoztu ziren jakin behar da. Erantzuna garbia da, noski. Gizarteak ez du Unibertsita-

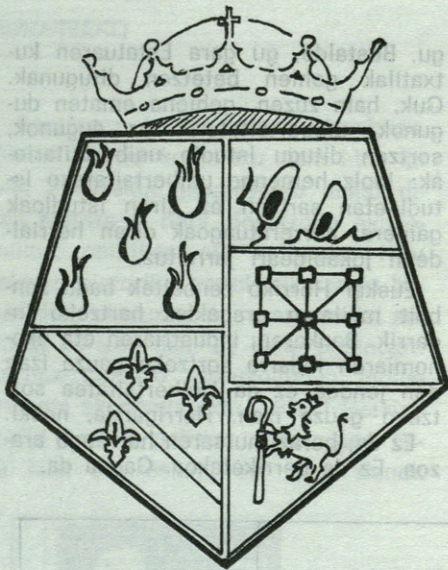
Burgesia mugitzen eta herria geldirik denean ez da ezeren okerrik gertatzen. Iraun daiteke. Baina gizarteak moldeak aldatzen direnean sortzen dira komeriak. Batetik oligarkia, bestetik herri xehea indartzen ari dira: burgesiak ez daki non sar. Burgesen Unibertsitatea bie deika hasten zaie. Aspaldidanik uxatu ziren, ordea, Unibertsitateak! Alferrik deitzea da. Ez dute erantzuten.

Gizarteak ez dio Unibertsitateari jaramonik egiten, Unibertsitateak muzin egin bait zion gizarteari.

EUSKAL HERRIAN

Nautika Eskola eta Bilboko «Escuela Superior de Ingenieros» sortzen dira Euskal Herrian. Deustukoa eta E.S.T.E. agertzen dira. Mekanika sailako «Escuelas de Formación Industrial» deituak ugaltzen dira erruz. Oligarki taldea lanean ari da, bultzaka. Bere lantegietarako ingineruak, bere itsasontzietarako kapitainak, bere finantzietarako administratzaileak eta berak sortzen duen lanerako eskulangile espezializatuak behar ditu.

Gizarteak behar dituen beste jakitate mailak zer? Ez dio axolarik. Beroien seme-alabek badute urrutiko Unibertsitateetara joateko behar bes-

Iratzekoa

te diru. Eta ez duenak badaki zer egin behar duen, ikasi gabe geratu ala etxekoei bizitza latza egin erazi. Halere nahiko jende prestaturik ez baldin bada sortzen, ez zaio axolarik. Lur bazter goxoa da gurea. Gaztelako ordeka baino hezeagoa da. Hemen ondo samar bizitzen da. Kanpotik jen-

dea ekartzeko modua badugu. Geure herrian diren zuloak betetzeko aukera erraza dugu, beraz. Oligarkiak bere premiak asetzeko zailtasun haundiegirik ez du, berriz. Madril eta Barcelona hurbil dira kotxea eta txoferra eta dirua dituenarentzat.

Eta ganpotik datozenek ez dietela hemengo euskaldunei ezer konprenitzen? Ez da horrenbestetarako izango! Koskarik ez den lekuan koska jartzen ibili ohi den jenderik bada. noski. Hor dira apaizak eta fraileak. Hoiak egingo dute bitartekotza. Eta txintxo eta langile izan daitezten lagunduko diete gainera. Eta bitartekorik ez duenak ikas dezala erdaraz hitzegiten, bestela izorra dadila.

Hemen dena konpontzen da.

ETORKIZUNARI BEGIRA

Unibertsitatea behar dugu ezpairik gabe. Korapilo haundiak ditugulako behar dugu. Korapiloak askatzeko, jakin egin behar da.

Artesanatik industrira heldu gara. Bihar post industri aroan izango gara. Familia ekonomiatik ekonomia zabalgora iristen ari gara.

Urez eta lurrez aberatsak ditugu Nafarroa eta Araba. Beren lurrei etekin hobe atera diezaien, zientzi eske ari dira oihuka. Mota guztietako zuhaitzak sortu dituzten mendien jabe gara. Gaur pinudiz beterik dira. Ez ote da gehiago eman dezakeenik eta ekologiararen oreka hobeto gorde dezakeenik? Hazi behar diren soro eta belardien beharrea gara. Bertako ganadua behar dugu, kanpotik ekartzen ibili beharrik gabe. Baina horretarako kanpoan duten jakintza maila behar dugu.

Nolanahi hazi diren herri zakarrak ditugu. Diru gosez egin diren aldrebeskeria hauek zuzendu behar ditugu, gizona gizon izan dadin.

Ezin konta ahalako arazo mordoa gogarazi dezakegu. Bukatzen ez den soka bat izango litzateke.

Unibertsitatea behar dugu, beraz. Baina geurea. Guretzat, baina gu gabe egindakorik ez dugu nahi. Dena herriarentzat, baina herririk gabe, lelo zaharra da. Ez du guretzat balio gainera. Burgesiaren eta burgesiarentzat den Unibertsitaterik ez dugu behar. Herriarekin eten duen Unibertsitaterik ez dugu nahi. Lur bazter txikia da Euskal Herria. Elkarrekin nahasian eta elkarren ondoan bizi gara denok.

Herriaren arazoak aztertuko dituen Unibertsitatea behar dugu, geurea eta herriarena den Unibertsitatea, hain zuzen ere. Besteren morroi egingo gaituenik ez dugu behar. Beste industria baten morroi den industriarik behar ez dugun bezala.

tearen arretarik. Baina, bietarik, nor urrundu zen lehendabizi? Unibertsitateak gizartearen ardurarik ez zuelako ahaztu da gizartea Unibertsitateaz. Zailtazarik gabe, Napoleonen erreformaz geroztik Unibertsitatea aldatu da gizartearengandik, Unibertsitateak eman dio atzea Herriari. Bost axola izan zaizkio Herria eta Gizartea.

Burgesleku bilakatu zen Unibertsitatea, burgesiaren gaztelutxo. Dutenek dutenentzat egin zuten Unibertsitatea, dutenek gehiago eta seguruago izan dezaten alegia.

Burgesia da Unibertsitatearen jaun eta jabe. Burgesiaren esku da dena. «Escuelas Superiores Especiales» eta-ko programak nola aldatu izan diren ikustea bezalakorik ezer ez, dioguna egia dela ikusteko. Haseran ez zen «Bachiller Superior» delakorik ere eskatzen; gero berriz, ikasle mordoa ka-lean geratzeko moduko etsamina zorrotzak ipintzen dituzte. Azkenik «Numerus Clausus» delakoa ezartzeraino iristen dira. Arkitektu eta era guztietako ingineru eta abarrez ari naiz. Ekonomi hazkundeak teknikari kualifikatuak behar zituen. Bost urtetako karrera hasteko egin behar ziren bi ingreso famatu haik, bi urte «selectivo» bilakatzen dira. Halere ez da nahiko teknikorik sortzen. «Ye-ye» deitu plan berria egiten da, ingresoak izkutatuz eta bost urteko karrera ipiniaz.

Dutenek ez dute Unibertsitatea sortu bakarrik egiten, hor zer ikasi behar den ere beroiek erabakitzen dute. Dirudunentzat sortzen dute dirudunek Unibertsitatea. Langile kume gutxi da Unibertsitatean.

Dutenek gehiago izan dezaten tresna bat da Unibertsitatea. Ikaragarriko inflazioaren garaia da, batetik; bestalde, berriz, «rentas fijas» deitu errentak oso mugikorak dira. Karrera bat egitea da, beraz, diru inbertsiorik onena. Edozein ondasunek balioa galtzen du urteen poderioan. Beste edozein ondasunek baino etekin hobe ematen du Unibertsitateak.

Burgesen gaztelutxo bilakatu da Unibertsitatea, burges iraun dezaten. Hor ikasten dena ondo saltzen den jeneroa da. Unibertsitatea aldatu da gizartearengandik eta Unibertsitatea ahaztu da gizarteaz eta herriaz.

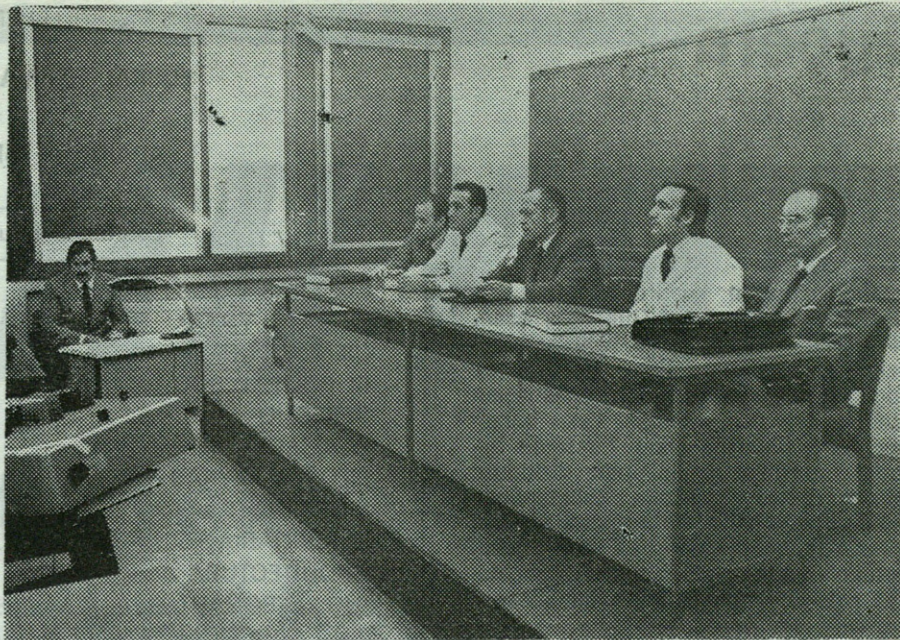
Gure premiak eta arazoak aztertzea ez da aski, ordea, zuzentzen eginalak egin beharko ditugu. Zein arazo ditugun jakitea ez da nahikoa, nola zuzendu daitezkeen ere jakin behar dugu. Horretarako behar dugu Unibertsitatea. Bere burua zuzendu nahirik lanean ari den herria bera da Unibertsitatea.

Herriak Unibertsitateaz aginpiderik ez duen bitartean ezer gutxi aurreratu dugu. Herriaren laguntza nahi baldin badugu, Unibertsitatea sortzerakoan, antolatzerakoan eta fruituak jasotzerakoan herri horrek parte izan behar du. *Herriarena* eta *herriarentzat* den Unibertsitatea behar dugu.

Orduan bakarrik nahiko du herriak Unibertsitatea. Eta Herriak nahi duenean bakarrik lortuko dugu. Herriak, salbatuko duen Unibertsitatearen alde bakarrik burruka egingo du.

Burgesiarena eta burgesiarentzat bakarrik den Unibertsitatearen alde ezer gutxi saiaturiko da Herria. Herri osoaren interesak zainduko litzukeenaren alde mugituko litzateke.

Herriarena eta *herriarentzat* den Unibertsitatea behar dugu.

EUSKAL HERRIAN irakurri eta aldeztu da lehenengo aldiz EUSKARAZ Dotoradutzarako Tesia. Zorionak Rikardo Arrue Imaz tolosar jaunari.

Egoera

nahasia

Ondoan diren kuadroa zenbait argibide eskatzen dute. Guk egia esan, dato gahiago eskaintzea nahi genuen, baina azkenean biltzeko modurik ez dugu izan. Zehastasun gehiagorekin ematea ere nahi genuen. Leku batzutan ondo erantzun arren besteren batetan ttantoka bezala eman dizkigute datoak behar bezalako xehetasunez ematen galeraziaz. Poliki poliki datoak biltzen joango gara ordea, eta era honetako beste dosier osagarri izan de- din egingo dugu. Oraingo hau hasera bat besterik ez da.

Ondoan bi kuadro direlarik, bakoi- tzak bere esanahia badu. Lehen kua- droak Euskal Herrian zer ikastetxe mota dauden adierazi nahi du, Uniber- sitate mailako ikastetxeak alegia. Pe- rito, maixu ikasketak eta abar kuadro honetatik kanpo gelditu dira. Uniber- sitate izena merezi dutenak bakarrik azaltzen dira.

Lehenengo kuadroan Euskal He- rrian zer ez dagoen ere azaltzen da. Hutsune asko ikusten da. Araban eta Gipuzkoan nabari dira hutsuna haun- dienak. Oraindik Unibertsitate osoa izateko Euskal Herrian, zinez, gauza asko falta da.

Azkenik ikaste motak gaztelaniaz ematen dira. Erraztasunaren arabera egin dugu. Izen berria asmatzen ez gara ausartu.

Bigarrenengo kuadroak Euskal Herrian zenbat jende ikasten ari den adierazi nahi du. Dato hauk ikastetxe bakoit- zean galdeturik eta egiten diren me- moriatik atera ditugu. Dato hauk nahi- ko zehatzak direla uste dugu. Fidega- rriak direla esan beharra dago.

Bigarrenengo honetan Arabare eta Gipuzkoaren ahulezia nabarmen geldit- zen da. Bizkaia da indartsuena. Bai- na hemen beste arazo bat sortzen da. Bizkaia Unibertsitate mailan bere nor- tasuna badu. Araba berriz Valladolide- n barrutian dago Gipuzkoa bezala. Gipuzkoan jesuitak ere ba dira ordea eta Filosofiako ikasketak Deustuko Je- suiten Unibertsitatearen barrutian ar- kitzen da. ESTE —enpresarako ikaske- tak— berriz inori lotua ez dago. Az- kenik Nafarroan OPUSen ikastetxeak besterik ez dago. Estatuarenik ez da- go. Nafarroa distrito mailan Zaragoza- ren barrutian arkitzen da. Nahasketa ederra beraz Euskal Herrian. Hori de- na bateratzea egokiagoa litzake baina interesak...

LEHEN KUADROA:

EUSKAL HERRIAN ZER DAGOEN 1974-75

	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	NAFA- RROA			
	Estatua	Estatua	Jesuitak	Estatua	Jesuitak	Opus	Opus
CIENCIAS		+		+	+	+	+
C. ECON. Y EMP.		+		+			
CIENCIAS INF.							+
C. POLIT. Y SOC.							
DERECHO			+	+			+
FARMACIA							+
FILOS. Y LETRAS			+		+		+
MEDICINA		+					+
VETERINARIA							
ARQUITECTURA							
ING. AERONAUT.							
» AGRONOM.							
» CAMINOS							
» CAN.-PUER.							
» INDUST.			+			+	+
» MINAS							
» MONTES							
» NAVALES							
» TELECOMUN.							
COL. UNIVERS.		+					
ESTE						+	
SOCIOLOGIA						+	
INFORMATICA						+	

BIGARREN KUADROA:

ESKUALDE BAKOITZEKO IKASLEAK

	ARABA	BIZKAIA		GIPUZKOA			NAFA- DENE- RROA	RA
	Esta- tua	Esta- tua	Jesui- tak	Esta- tua	Jesui- tak	Opus	Opus	
CIENCIAS		1.944				240	376	2.560
C. ECON. y EMP.		2.960	464					3.424
CIEN. de INFOR.							334	334
DERECHO			2.009	924			837	3.770
FARMACIA							528	528
FILOS. y LETRAS			1.930		515		852	3.297
MEDICINA		2.809					1.264	4.073
ARQUITECTURA							342	342
ING. INDUST.		1.944				538		2.482
COL. UNIVERSIT.	288							288
ESTE					668			668
SOCIOLOGIA			456					456
INFORMATICA			976					976
DENERA	288	9.657	5.835	924	1.183	778	4.533	23.198

ELHUYAR

Zientzia eta Teknologiaren euskal aldizkari bat

Zientzi eta teknika mundua euskaldundu nahirik dihardu. Hiztegitintzan, liburutintzan, ikastaroak ematen eta abarretan ari da. ELHUYAR izeneko aldizkaria ere argitaratzen du hiru hilabetetarik behin. Besteak beste, zorioneko dirua behar du ELHUYAR taldeak ere.

—Elhuyar taldea nola sortu zen?

—Donostiako ingineru eskolan, ikasle talde bat biltzen zen, EKT deitu taldea. Euskara irakatsi, historia, ekonomiaz eta beste zenbait kultur gaiz hitzaldi eta liburuak egin eta abar ziren ikasle talde horren asmoak eta lanak. Hizkuntza zientzi-tekniketara egokitu nahi genuen. Arazo hau sakonago lantzeko bospasei lagunek ELHUYAR taldea sortu genuen EKT horretatik. Legebabesa behar zenez gero RSVAPera jo genuen, eta hor gaude bertako sail bat bezala. Lehenengo lana, aldizkari hau sortzea izan zen, ELHUYAR deitu aldizkaria sortzea.

—Zertan ari zarete?

—Bost sailetan egiten da lan.

a) Aldizkarigintza:

Zientzia eta teknika-teknologia geroz eta beharrezkoago da eguneroko bizitzan. Mundu hori oso mundu arrotza da euskararentzat. Nolabait ere ahulezia horretatik atera nahi genuke. Horretarako hiztegi standard batzuk eskuratu behar ditugu: Unibertsitate mailan dabilen euskaldun jendea bere eguneroko gaiak euskaraz erabiltzera ohitu eta trebatu behar da: ikastolarako lan erabilgarri batzuk prestatu behar dira.

Baldintza hoiei erantzun nahirik sortu zen ELHUYAR aldizkaria, eta baldintza hoiak arabera lan egiten saiatzen da. Hiru hilabetetik behin ateratzen da. 50 orri-ditu gutxi gorabehera. Ia erdia ikastolari begira egindako lanez betetzen da, beste laurden bat dibulgazio eta azterketa mailako lanez, eta geratzen den beste laurdena hiztegi kontu eta abarrez.

b) Testugintza:

Gure beste lan bat ikastoletarako liburuak prestatzea da. «Haizea, euria eta klima», «fisika gaiak» eta

abar egin ditugu. AMAYA editorialeko 7.mailako Natur Zientziak liburu ere euskaraturik dugu: Gida eta fitxa liburua.

d) Hiztegia:

Hiztegi premia ikaragarria da gai hauetan. Halere, lehenik, erabili izan diren hitz guztiak bildu nahi genituzke. Bi mila hitz bilduak ditugu handik eta hemendik. Biltze lan soila egin dugu oraingoz. Matematikarako hiztegia bildurik dugu. Hiru hizkuntzatan agertuko da ordenadorez prestatua. Euskaltzaindiari eskainia diogu.

Fisika eta Kimika hiztegia prestatzen ari da JAKIN. Teknika hiztegia ere osatu nahi genuke.

Urte honetan bultzada handia eman nahi zaio sail honi.

e) Ikastaroak:

Liburuak eta egiten diren lanak zokoren batean lizundu eta ustelduko dira ikastaro batzuen bidez erabiltzen erakusten ez badiogu irakasle jendeari. Hizkuntza-aren eta gaiaren aldetik jendeak izan ditzakeen zailtasunak gainditzeko irakatsi behar zaio irakaslegoari.

Zientzi hastapenak deitu ikastaroa zuzendu genuen, duela bi urte, Donostian. Udako Euskal Unibertsitatean ere zientzi saila antolatu genuen, zenbait ikas-saio eman ere egin genuen.

Baina hau guztia ikastola inguruko erakundeekin elkar harturik egin nahi genuke. Liburutintzaren hurren ikastaroak antolatu beharko dira, noski, ikastolen zerbitzutarako. Behar beharrezkotzat jotzen ditugu ikastaroak.

f) Teknika:

Hiztegiak gainera, zenbait lantegiren eskariz, proiektuak, bulegoko paperak eta abar egin ditugu.

—Zuen helburuak eta asmoak aurrera begira?

—Hasitako lanak osatzea eta burutzea da gure helburua. Aldizkariari dagokionez harpidedunak gehitu eta harpide-dirua jaso beste erremediorik ez dugu. Eta hemen gaitu euskaldun jendeak bere zerbitzutarako.

ERRIALDE

JOSTAILUAK HAURRA MUGATZEN DU (II)

JOLASA IKASTOLAN

Ikastoletan eta eskoletan gurasoek askotan galdetu ohi dute:

—Gure haurrak zerbait egiten ahal du? eta...

—«Geldik ez da egoten», esanez gero.

—«A, ez, hori ez, hori ez da gelditzen egun guztian erantzuten dute.

—Jolasa besterik ez dute buruan. Ez dira asetzen».

—Egia...

—Eta hemen arazo baten aurrean gaude.

—Ikastoletan joku eta jolasak duten fruntzio eta tokia, hain xuxen.

—Konforme zareteke noski, ikastoletan beste eskolatan baino jolas gehiago egiten dela. Jakina. Bada ikastola tradizional xamarrik ere; hauek, jolasari garrantzi eta toki haundirik utzi gabe, lanean dihardute.

—Ikastoletan egin erazten ditugun jolas eta joku bakoitzaren azterketa edo analisisa egitea ez da nire gaurko asmoa. Gaingiroki bederen konklusio orokor batzuk azaldu nahi ditut.

ESKOLA BERRIA ESKOLA TRADIZIONALA

Hezketa tradizionalaz ados izanik, lanean pozik ari diren irakasleak ugari dira. Baita arazo hontaz guztiz kezka-ti sentitzen den irakaslegoa ere. Hezketa tradizionala zaharregia bait zaie hauei. Gizartearen beharrei erantzun-go dien irakaskuntza baten bila dabil-tza.

Honela, esperientzi bidez bakar-bakarrik irten bait daiteke egoera kon-kretu batetik.

ESPERIENTZIAREN MUGAKETA

Ikerketa eta bilaketa guztiak baldin-tza batzuk bete behar ditu.

—Helburu edo objektiboak ongi ze-haztea da lehenengoa.

—Iker lan batek planifikazio eta proiektio bat behar du. Aztertu nahi denak, esperientziatu nahi denak on-gi mugatua eta zehaztua izan behar du.

—Ondoren ekintza dator: errealita-tearen ezagutza, test bidez, joku li-bre eta kondizionatuen bidez edo... Ikerle bakoitzak bere era bereziak di-tu.

—Azkenik, azterketa dator. Aztertu behar dena zera da: helburu, ekintza, ekintzan sortu diren oztopo eta pro-zesoan zein elementu berri agertu den.

—Hau guztiau, testu-inguru konkre-to batean oinarriturik egitea behar beharrezkoa da.

—Beste premiarik ere agertuko da: beste alderdi batzuk aztertzeke pre-mia inoiz baino argiago agertu ohi da.

—Hau, bakoitzaren posibilitatearen baitan gelditzen da.

—Hau guztiau, «esperientzi» hitza-ren balioa irakasle batzuentzat eta besteentzat desberdina delako esan dut.

—«Haurrari utz» esanaz...

—«Haurrak bere ingurua eta izadia berekasa aurkitu behar dituela» esa-naz, irakasle frango bada. Haurraren handitasuna aitortzen da, baina kasu asko eta askotan, ez du «esperien-tzia» izena merezi izaten.

—Ideiaren aldetik, aurrerakoi jo di-tzakegu, baina errealitatean zalantzak sortzen dira.

—Honela izugarritzko esperientziak egiten ari direlakoan, bai berak eta bai besteak engainatzen ari dira. Zo-ritzarrez, oso iker lan gutxi du gaur ikastolen arloak.

—Metodo bizi eta berrien itxura-pean, anarki kutsu handiko metodoak darabilzki zenbait irakaslek.

—Aurrera begira, atzeraka ez ote goazen iruditzen zait.

—Izan ere, direkziarik gabeko es-kolarik ez da.

—Nolabait deitzearen, direkzio ga-beko eskolak, egoera konkretu hone-tan, guztiz kritikagarriak gerta daitez-ke. Eta dira.

—Hezketa tradizionala baino hobea da hala ere, metodo edo anarki tan-kerako ere hori.

Zergatik?

Haurra libre hezi nahi izatea as-koz ere onuragarriagoa dela uste dut, haurraren pertsona makina izateko hartzea baino.

—Goitik beherako zapalkuntzarik gabe haurra heitzeak bentaja handiak ditu.

—Azken finean, haurrak hautatu be-har baitu bere bizimoduaren norakoa eta baita bere gizartearen aldaketa eta etorkizuna ere.

—Askatasun puntu hau, beraz, guz-tiz onuragarria da. Gain begirada hau ordea ez da nahikoa.

Askatasuna bera ere beste faktore batzuen baitan denez gero, ezin da amets gehiegi egin.

—Haurren erabakiei buruz, berdin. Haurrak berak erabaki dezala, berari zer gehien ategin zaion esanaz, ezin ditzakegu geure eskuak garbi.

—Txiki txikitandik gustokak berak, afizioak, aspirazioak eta guztia, bizi-tzen den giroaren pertsonen eta me-dioen (testo ingurua) arabeera izan ohi da.

—Hutsunea ene iritiz, ikastola kon-destoaren arauera ez planteatzen da-tza.

—Gizarte kondizioen azterketa egin eta gaur ikastolak duen funtzio kon-kretoak ikusi behar da.

Ezin gaitzek, orain arte bezala afi-zionatuen gisa lanean jarrai; zientzi-bidetik profesional mallara pasatu be-har dugu.

—Legeak eraturako programak, le-ku txikia uzten du eskola barruan bes-te nolabaiteko planteamenturik egite-ko.

—Bada anitz jende, legeak eskatu-rikoa xuxen betetzen ari dela, den-bora berean, eskola kritikoa bat egiten ari dela, eta haurraren pertsonalitate, iniziatiba eta askatasuna errespetatu-rik, metodo aurrerakoi eta bizi baten atzetik ari dela, esaten duenik.

Sinplekeria hutsa dela, uste dut, guzti hau.

Goitik beherako programak eta hau-rraren interesak ez dira bat. Bata ala bestea aukeratu behar dugu.

Haurraren adinaren eta sikologiaren zerbizura, hezketa erak edo meto-doak oraindik gertutzeke daudela us-te dut.

Eskola berri eta kritikoak, fruitu gi-sa, haur libre eta kritikoak emanen ditu. Ekintza guztia kanporuntz irten ohi da eta, begira eta zai gaude.

BUKATZEKO

Gaur egun aski onartzen dena, zera da:

Haurraren ingurumariak edo kon-destoak, haurra mugatzen duela bati-pat.

Gizona, gizarteak mugatzen duela gehienbat. Gainera, gero gizon izanen den haurraren karakterra, lehen **best** urtetan gehienbat mugatzen dela.

Beraz, nolaz ez gara gehiago ardu-ratzen hain garrantzi handia duen haurraren lehen epe honetan?

Nola?

Haurra bere medioak mugatzen due-nez gero, berpentsa dezagun, bihar gizon, gaur haur diren mundu horrek dituen berezko beharretan.

Jan, jantzi, lo, jolas, jostailu, jolas toki, haur zaindegi, eskolaurre eta abar.

«Mukizu hori, ixo... ixo esan dut!»

Ahalegin guztiak egin behar geni-tuzke gure txikiak alai eta pozik hezi eta hazi daitezen.

INAXI

BULEBAR IREKIA

Inprimategitik atera berri berria, oraindik liburutegietan azaltzeka, horra EUSKAL BERRIEKIN EUSKARAZ deritzan liburua, Bilboko CINSAk argitara emana.

Honako hau, edozenbat euskaldun berriekin egindako elkarrizketa bilduma da, Joseba Tobar eta Xabier Kintanak egina. Galdetutako guztiek parte hartu ez badute ere, hogeita hamar euskaldun berrikerantzun diote eratzailleek taxututako kuestionarioari. Zenbaiten izenak aipatzekotan, Beñat Estornes Lasa, Norbert Tauer, Pierre Lafitte, Carlos Santamaria, Federico Krutwig, Txillardegi, Gabriel Aresti, Txomin Peillen, Hendrike Knorr, Jose Antonio Letamendia, Juan Angel Etxeberria, Andolin Eguzkitza, Natxo de Felipe, Borja Barandiaran, Jon Juaristi etab. aipa ditzakegu, bai eta Joseba Tobar eta Xabier Kintana moldatzaileak ere, berauk ere euskaldun berri diren aldetik.

Izen zerrenda hau besterik luzatu gabe ere, berez-berez da guztiz adierazkor. Besteak beste, euskaldun-berrien eragina eta garrantzia euskal kulturaren alorrean uka ezinezkoa da, kantitatez ezezik, baita —edota areago— kalitatez ere.

Galderantzunetan, euskalduntzea **r e k i k o** nork bere arrazoiak azaltzen ditu. Kontra-irizirik asko eta asko da, noski; pluralismo honen ematen dio liburuari erabateko balio eta interesa.

Liburu hau *Erderismos* delakoaren sorta berean —«Orain Sorta»— atera du argitartxeak. Ondo saltzen diren liburuak argitara ematen badakike, gero, CINSAk.

Bestalde, noizko *Euskaldun Berrien Eguna*, Borja?

ETXERATZEA ZILEGI OTE?

Hainbat sektoretan aipatzen da aipatu, gauden egoera honetan ipar aldera ihes egindako hainbat etor zitekeela batere beldurrik gabe. Ez dela inolazko errepresiorik, eta, gainera, beste aldean dagoen zenbait, orain hemen kalean dabilen beste hainbatek baino kargu (?) gutiago duela.

Erdia egia balitz ere, inork ez du oraindik inolazko segurantzarik eskaini. Eta ez dezagun gainera, ez kanpairik jo eta ezta gauzak bere onetik atera. Postu ofizialak, orain dela hiru hilabete ziren berberak dira, eta politik fitxeroa —astuna baita— ez du oraindik haizeak eramane.

DECANSE EN PAZ

Galdakaoko Udaletxeak, hilobiko testoa euskaraz jartzea debekatu egin dio bigarren aldiz Pedro Juan Garai Zamalloa herriko semeari.

P. J. Garaik euskaraz jartzeko baimena eskatu zuen (eskatu behar zenik ere ez genekien) uda aurretik, eta ukatu egin zitzaion. Errekursoa egin eta gero, udaletxeak berriro ere ezetza eman dio. Ondoren, Bizkaiko «contencioso-administrativo» delakora eraman du hauria Garai jaunak.

Jakin dugunez, Udaletxeak uzten dio euskaraz jartzen, baina ez euskaraz bakarrik, erdal itzulpenaz ere baizik. Herriko semeak euskaraz baino ez du nahi, ordea.

Akitanian eta Terranovan orain dela ehundaka urte posible izan zena ez da, aldiz, Galdakaon egin ahal izaterik.

IRAKURLEA MINTZO

EUSKAL UNIBERSITATEA BAI delako pegatina promozionatu dutenetako batek telefonoz hots egin digu. Ez omen da beren ekintza batere garbi geratu (Z. ARGIA, 670).

Guk geuk zera irakurtzen ahal dugu harako harentan: «Ez dirudi, bestalde, inolazko politik ideologia zehatz batetan erditua izan denik. Besterik da, ordea, zabalkunde bideei bagagozkie».

Beraz, kontu izan, eratzaille jarrera garbi dago. Horren garbi ez dagoena (zikin egon dela esan gabe), zenbait banatzaileran lana izan da. Edozein ekintza-aren arrixkua da hau. Jokatu egin behar den arrixkua, gainera.

● Donibane Lohitzunetik Martin Ugalde mintzo zaigu: «Ni, nere gaitasunarekin ari naiz nere erriari serbitzen, behar eta presa aundiak bait ditugu. Honek ez du esan nahi, nere beste egitekoak beteko ez ditudanik. Baina neurria ez dit neurritzale batek jarriko, nik honen arinkeriei neurririk jarri ezin dieten bezala».

● Z. ARGIA honetako eraberritzea dela eta, jaso dugu Juan San Martin Euskaltzaindiko idazkariaren zorion gutuna ere.

Eskerrik asko.

AMATIÑO

IDI AZABAL

Electricidad - IRIONDO

Zure etexa osatu nahi badezu: Radio, telebisio, sukalde, frigorifiko, sutontzi edo ur berokiñakin...

IRIONDOK osatuko zaituzte.

Instalazio berri, ta konponketa guziak.

Kale nagusia: 5

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

Urrutizkiña: 80 10 65

Aragi, lukaika eta odolki onak jan nahi badituzu erosi

Idiazabalgo **MUJICA**'tar

Joxeren **ARAGITEGIAN**

Urrutizkiña: 80 12 51

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

Avícola "SAN BLAS"

Bere arrautzaren Salmenta

«HENS» Pentsuen zabaltzallea, Ganadu eta edade guzietako egaztientzat. Arrautza gorri eta zuriak.

Maubia - Baserria

Urrutizkiñak: 801175 eta 801258

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

Bar-Restaurante "GAZTELU"

Eztai bazkari, despedida, eta jan edanetarako ere aparta, Jan gela aundia eta apaña.

Urrutizkiña: 80 11 93

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

AMPO

ALKARTEKO LANTEGIA

Zernal Mueta Galtzairu

Ez bakarrik iru

baizik...

dozenan amairu.

80 10 60

Urrutizkiñak: 80 11 64

80 13 54

KATEA - IDIAZABAL

PATRICIO ECHEVERRIA, S.A.

Lima onenak: «BELLOTA»

IDIAZABAL — (Gipuzkoa)

Urrutizkiña: 80 10 37

IDIAZABAL

Aintzanako Idiazabal

HAURREN EGUN EDO JAIK

Badira herrian aurreko urteetatik antolatuz datozen ekintza batzuek eta hoetako bat haurrari buruz eramatena; askotan helduok garrantzi handirik ematen ez badiogu ere, hau dela ta, egoki iruditu zaigu antolatzailleei galdera hauetxe zuzentzea:

—oOo—

—Noiztik ari zarete haurrari buruzko jai hauek antolatzen?

—Ekintza hauek antolatzen dira 1971tik honuntz, azken aldi hontan antolatzailleak gaztexeagoak direlarik.

—Zergatik orain gaztexeagoak antolatzaille?

—Lehenago antolatzen dutenak beste ekintza batzuetan dabilzelako eta beste aldetik gaztetxoak haurren arazoetatik gertuago arkitzen direlako.

—Ondo erantzuten ahal dute haurrek?

—Parte hartzen duten haurrek ondo erantzuten dute, baiñan denak ez dute lanean partizipatzen.

—Zergatik ote da partizipazio falta hau?

—Antolatzaille aldetik giro gehiegi sortu ez delako eta gurasoek ere gutxi bultzatzen dutelako.

—Zer ekintza edo jolas dituzte gozkoenak?

—Jolasak eta marrazki txapelketa eta batez ere haurrek eratu zuten jai-aldia.

—Zer billatzen duzue ekintza hauen bidez?

—Haurrekin hartueman gehiago izatea, haurrak beren artean alkartzea, ekintza eta jolas hauen bidez hezibide batean jartzea.

—Gurasoek ondo ikusten ahal dituzte zuen lantxo hauek?

—Haurrak dituzten gurasoek ondo ikusi eta lagundu ere egiten digute, nahiz eta guraso batzuek ekintza hauen helburuak ez konprenitu.

—Behar hainbat laguntza izaten ahal duzue?

—Herriko instituzio edo erakundeak diru aldetik laguntzen dute eta ekintzak ematen dituzten lanak egiten ere laguntasuna izan dugu.

—Aurtengoak pasa berriak ditugu.

AGURRA

Amaitu degun urte beltzaren ondoren badi-rudi itxaropenez betetako urtean sartu garela, eta urte honen haseran ospatzen ditugu Idiazabal-darrok gure S. Blas zaindariaren jaiak. Hala ere ezin dezakegu esan gure inguruko sendi asko oso alai arkitzen direnik, izan ere aurreko festatik honuntza askok galdu bai dituzte beren seme alaben laguntasun eta berotasunak nahiz eta batzuek oso aparte ez izan.

Bada esaera bat, esperantza dela gizonak azkena galtzen duen prenda eta horri eskerrak aurrera begira pausoak emanaz goaz gehienetan, baiñan bolada honetan, hitzetan dabilzkigun guziak egiteetara bihurtzen badira, egon seguru datorren urteko S. Blas agurra hau baiño alaiagoa izango dugula.

Herri inguruan biltzen geran guztiok festak ondo pasa ditzagula.

Axari

larik, datorren urterako zer asmo duzue?

—Haurren jai edo egun hauek urte garai hobean antolatu, denbora gehiago hartu antolatzeko, egindako lanak aztertu, izan diren akatsak ikusi eta datorren urtean hobeto antolatzeko geu ere gertatu ekintza hauetarako.

—oOo—

Besterik gabe amaitu dugu gure alkarizketa labor hau eta datorren urtean ere aurtan bezala edo hobetoago antolatzeko izan dadilla.

beasain

ZENBAIT BERRI

—Aurtengo urtea, girorik bikainez hasia dugu eguraldiari dagokionez. Gaiontzekoan ere berdin izatea nahi genuke. URTEBERRI, ON DAKIGULA.

—Kabalgatarik ere ez da irten Errege bezperan. Batzu-batzuen min duten arren, ez bide da Elkarerik prestatu ekintza hori aurrera eramateko, Udaletxeok ahaleginak egin dituzten arren. Azken batez, giroak agintzen bide duela dirudi eta harrigarriena noski samindu diren horiek heurak ez antolatzea. Gutxiagitzo ote dira?

—Errege egunez ordea, AIZKORRI Mendizale Elkarrekin eskainitako hamaitakotako bikaina gozatu ahal ukan zuten herriko zahar-saritu edo jubilatuek. Hiruzpalau urtetan eskainia du eta eskertzekoa dateke herriko agurreez jatorri oroitzeari. Eskerrikasko hile-zurituaren izenean eta jarrai aurrera herrikoitasunari eusten.

—ESTANDA lantegiko hogeitasei bat langile edo... lanik gabe kalera tuak bide dira urtarilaren bigarren astearen. Hori dela eta lantegi horretako langile guztiek ekin diote oporari eta kalean agertzeari hirugarren aste honen haserarako. Barneko ezin konponduak eta soldaten berritzean ezin konponduak ekarri bide diete egoera hau. Beste zenbait lantegitan ere, egunotan dira elkarriketan hasteko soldatei buruz. Bestalde CAFek jaurti zuen hogeitamarrekoa edo... hil honen hamabostean osteratzen laneratzekoan da (uste zen baino lehentxoago azkenean). Entzuten denarekin eta etor daitekeenari buruz gogoetak eginik, konponbide batetara helduko ahal dira, bestela... ez dirudi gauza onik ikus dezakegunik.

TELEBISTA

Euskaldungoaren artean, arretaz ikusten dela dirudi EUSKALERRIA deritzan euskal telebista (ikus dezaketena noski). Nolanahi ere, bazen garaia zerbaite egiteko. Orain aldiz, egunoro eta ihardunaldi luzeagoz aritzea eskatu behar litzateke. Teknikoki ikusia dago, noski, ezinik ez dela euskal programaketa batetarako baldin eta sor daitezkeen arazoak konpontzeko hainbat bide jartzen bada. Beraz, ordua dugu egunoro eta denbora gehiago eskatzeko, eskaintzeko berri faltarik ez dugu eta geure artean.

Beasainen ordea, badabil Telebistari buruzko beste arazo bat. Lehen ere

aipatua naiz Z. A.n alegia Usurbeko tontorrean sinale berritzaileen bat edo... jarriko ote zuten. Orain, jartzekotan izan behar dute baina oztopoak ere sortu bide zaizkie eta erabiltzen diren erekin, ez da harritzeko ere. Tontorrean bertan zerbaite gehiago agindua izan behar duten arren, tartean hariak eta abar... iragaitako harri-patzen diren lurrengatik, metro koadro bakoitzeko bi pezeta agindu bide diete baserritarrei.

Norbere sailak, goitik diotela eta, saldu nahiz erdibitzeak eta metroko bi pezeten trukean, nor utz dezake konforme? Arrazoiak ere badute noski eta, ezin konponduan omen dabilta. Honek, gauzak atzeratu egingen dituela dio jendeak. Gauden-gaudenean ere, ez dut uste gehiegi aurreratuko dugunik antena berriak zutituta. Beraz, eutsi biezaiote baserritarrek heuren iritzi zuzenari, saldu eta erdibitu ere, behin egiten da betiko eta.

Dioten bezala «Guztien Onerako» baldin bada, ordain bezate ongi, guztioi ere ongi husten dizkigute sakelak eta... Bestalde, ez da Beasain hortaz baliatuko den herri bakarra; Goiherriko herri asko balia daitezke, beraz, jar bezate «interesatu» guztiek jarri behar dutena eta TVE noski ez dadiela mahaitik irten, lehenen interesak berak izanen ditu eta...

zaldibia

ALKATE BERRIA

Gogor erantzun dio Zaldibiko herriak Guraso Elkarrekin egin dion deiari, presaka eta berandu ibili bada ere.

Garrantzi handiko zerbaitekarako Herriari hotsegin behar zaionean, gauzak hobeki eta patxadagoan egin behar dira. Halaz guztiz ere, parrokiaren biltokiak, gainezka egin zuen jendea.

250etik gora bilduko ginen. Ez tabaida batzuen ondoan, Juan Mari Etxeberria aukeratu zen kandidato. Buruhaute haundirik ez dutela izango, uste dugu konzejalek, alkatea aukeratzeko.

Badakigu hamar lagun aski direla, legeak dioenez, kandidato bat izendatzeko, baina 250 edo 300 lagunek izendatzea ez da berdin gero. Beraz, du da txikiarik ez dugu egiten, Juan Mari alkate izango dela, hil honen 25etik aurrera.

Kandidato gehiago ere izango dela jakinik, ez dugu uste, bakoitzak honenbeste txartel bere alde izan dezakeenik.

Gure iritziak hau dio: Zaldibin, gauza hontan parte hartuko dutenak he-mezortzi urtetik beherakoak, 450-550 gutxi gora behera jotzen ditugu, ezer jakin nahi ez dutenak alde batera utzirik.

ETXEBERRIA jaunak, erdiak baino gehiago bere alde ditu ondotoz ere. ZORIONAK.

bztan

Urte zaharra joan eta berria etorri. Baztango haurrek urte berri egunean kantatzen dutena heldu zait gogora. Urte berri berri, zer dekarrazu berri uraren gaian bakia ta osasuna.

¡Urtetx Urtetx!

Kanta xahar hau urte aunitzez entzuteko zoria izan dezagula, Jainkoaren graziarekin eta urteak pilatuz gure bizkarraren gainean.

Urtero bezala Eguberri aldera egina dute Baztango eskoletako haurren arteko kultura Sariketa, lehiaketa hontan erakutsi dituztelarik: Eguberri kantak, Eguberriko txartel marrazkiak eta euskarazko eta erdarazko ipuinak. Merezki du aipatzea gure haurtxoek euskal ipuinetan eginikako lanak, ehun eta laurogei ipuin agertu dituztelarik. Lan hoiaren artean badira aski politak eta ongi eginak ere. Eguberri abestietan ongi eta marrazkietan ere merezimenduzko lanak erakutsi dituztelarik, baztandar haurrek agertu dute beren jakitatea. Zorionak haurrei eta beren irakasleei.

Eguberri bezperan «Olentzero» ibilia da Elizondoko karriketan. Gazte multzo bat txistulariekin batean soinu eta kanta ederrekin alaitu dituzte karrikak, Elizondoko herria euskal giroz bete dutela. Baita ere, gazteek antolaturik, egun hoietan hitzaldi jakin-garri batzuk eginak dituzte, hoiaren artean «Pelotari» filma eta pilotariaren kondaira agertuaz.

«Escuela Laboral» deitzen den etxean hasiak gara euskarazko ikastaldiekin, bereharta euskaraz ikasi nahi duten guztiak sar daitezkeela. Ikastaldi hauek hiru mailatan berezi ditugu; deusere ez dakitenendako, pixka bat dakitenentzat eta badakitenentzat ere. Patxi Altunaren liburuaz baliatuko gara erakustaldiak emateko eta nik uste probetxuzko lana egin dezakegula. Halere ez dugu sobera espanturik egin behar, anitz aldiz gauzak ez baitira nahi bezala gertatzen. Baina, uste dugu, gure urratsak bide onetik abiatu direla. Baditugu irakasle onak eta etsitu gabe ariko direnak. Orai erein eta gero zitua bil. Zer biltzen den, geroak erranen.

ondarroa

Joan zaizkigu aurtengo Eguberri eta Urteberri jaiak. Ospakizun ugari izan du Ondarroa herriak. Eta zer ikusi eta zer entzun ugari kortzeleko mamuok...

OLENTZERO:

Gure Olentzero zaharra Gabon gauean aurtun geure artean izango genuela uste genuen. Horretarako prestatzen ere ari zirela entzunak ginen, baina baimenik ez zuten lortu. Hain zuzen, abeslari talde batek, udaletxearen babespean, gau hortan kalera irteten omen zuen, eta beste inorenentzat ez omen zen tokirik. Ondarroako kaleak hain estuak dira, izan ere...!!!

FRAGA IRIBARNE

JAUNARI DEIA:

Pribilejio gabeko herri berdintsu bat iragarri diguzu. Berdintasun horren premiarik badu gure Ondarroa herri honek...

Batzuek euren gabon abestien jaialdia elizan antolatzen eta ospatzen dute, inoren eta ezelako baimenik gabe, noski... Beste batzuek, oster, Madri-deraino baimen bila jo behar izan dute.

Kalera irteteko baimena lortu nahiaz, bost bider udaletxeko ateari jo behar izan dituzte batzuek. Beste batzuentzat, oster, ateari eta kaleak noiz nahi libre daude...

Ea ba, Fraba Iribarne jauna, ea gure herri hontara noiz hurbiltzen zaren. Baina azkar etorri...

ORIENTEKO MAGOAK...

Badira urte batzuk, Orienteko mago hoiek, gure kaleetan zehar pasatzen azkenekoz ikusi genituela. Izan ere, aspalditik gure herritarrok kortzeleko mamuoi bildurra galdu ziguten. Eta Errege Mago hoietan ere euren zorion itxaropena galduta zutela uste genuen. Baina, ez! Berriro ere hemen izan ditugu aurtun Orienteko Mago hoiek...

Ba ahal dakizue Mago hoiei nortzuk deitu dieten? Eliztarrak, jakina, eta... «besteak». (Mito bat besterik ez denez gero, tresna zahar bat bezala Kristo bera baztertu behar dugula esaten digutenak ditugu «beste» hauek...)

Eliztarrentzat, Kristoren sinismenean haurrak eta herria hezi eta sendotzeko bide egoki-egokia ditugu Errege mago hoiek... «Besteentzat» Errege mago hoiek kaleratzea, iraultza aurrea bultzatuko digun gaurko ekintza bat dugu...

Errege magoak kantxopean zehar pasatzean, geure begi biok gero eta irekiagotzen zitzaizkigun kortzeleko mamuoi. Eta batek besteari galdetzen genion: «Mago hoiek erregeak... ala buztarri-egileak ote dira...?».

Orienteko Magoei agur egitera kale-ira irteten zuten haurrak erantzuna eman ziguten... Haur hoiek, bulartsu abesten zuten, «Había una vez...»!!!!

hernani

HITZALDIAK

Hiru hitzaldi interesgarriak antolatu zituen Mendi-Gain Elkartek joan den Azarorako. Dakizutenez derrigorrean bete beharrezko agindua etorri zitzaigun eta atzeratu egin genituen hitzaldi hauek.

Dena den, badirudi gauzak zerbait baretzen ari direla eta hitzaldi hauek aurrera ateratzeko asmotan gara. Honela izango dira:

Urtarrilaren 27an, Setien Gotzaiak Eliza eta Laterri arteko hartu-emanetaz mintzatuko zaigu.

Urtarrilaren 29an, Karlos Santamaria Jauna mintzatuko da Gizonen ezkubideez.

Otsailaren 2an Eskudero Rueda jaun datorkigu Konzierto Ekonomikoari buruz mintzatzen.

Urtarrilaren 27 eta 29ko hitzaldiak euskera eta gaztelera izango dira eta Otsailaren 2koa gaztelera.

Ordua: arratsaldeko zortziretan.

Lekua: Hernaniko Udaletxea.

SANTA AGEDAKO KOROA

Poliki poliki ari da hurbiltzen Santa Ageda eguna. Urteoro bezala (Ohitura horiek ez ditugu utzi behar) hasi da Santa Agedako Koroa ensaioak egiten. Iaz ikusi nituen gazteak tartean eta uste dut aurtun ere agertuko direla. Ateak behintzat zabalik daude agertu nahi dutenentzat. Ensaioak egunoro egiten dira «Fuera Portales» deritzan eskoletan. Ordua: arratsaldeko zortziretan.

zestoa

ZINE FORUM

Behar bada Zestoako Zine Forum saioen filmarik interesgarrienak, bere hamairugarren urteburu honetan ikusi ahal izanen ditugu. Arlo honetan jakintsu ez bagara ere, entzun ditugun berriek hala diote behintzat.

Lehen ere aipatu izan dugu, Zine Klub delakoak, baduela egokierarik filma hautaketan. Aurtun sekula baino merkatal filma gutxiago ikusi ahal izanen dugu, baina baita «Arte y ensayo» delako filma gehiago ere. Hau benetan pozgarri da edo hala izanen behar luke behintzat, zestoar zinemaleentzat.

Orain artekoak alde batera utzirik eta hiru hilabeteotako egitaraua aurrean dugularik, zenbait filmaren izenburua aurreratuko dugu:

Lehenik, Urtarrilaren 30ean, Jon Huston-en «Paseo por el amor y la muerte»; ondoren berriz hor datoz, Risini-ren «Diario de una esquizofrénica», Bertucelli-ren «Murallas de arcilla», Andenov-en «Cuerno de cabra» e.a. beste batzuen artean.

Ikusten denez, nahiko multzo «sonatua» osatzen dute aurtengo saioko filmok.

Bestalde jakin dugu, «Euskal zinema amateur aste» bat muntatu nahi ote den edo, gure herrian. Berri hau erositako prezioetan saltzen dugu eta zehaztasunik jakin bezain laster aditza emanen dugu.

IZENPE BILKETA

Beste herri askotan bezala hemen ere izenpe edo firma bilketa bat antolatu dute amnistia orokor bat eskatuaz, bai espetxeratu eta baita atzeratuentzat ere. Oraindik arazoa hortan dago; ez dakigu zertan geldituko den. Izenpe bilketa soila gauza arlo-tea litzatekeela deritzagu geure alde-rik, osagai bat beharko lukeela alegia.

Izan ere, gauzak aldatzen ari direla nabari bada ere; aldaketa hau orain-ko iritsiko den ez bait dakigu oraindik. Beharbada bultzatzea egoki litzateke nahiz eta bultzatze hitz hau bikotiz izan. Alegia, bultzatze hau nola hartu behar den «iristen lagundu» edo «bortxatu».

HOR ZEGOK KOXKA!

ANA MARIA BATANERO

Ana Maria Batanero emakume gazte, bizkor, adierazkor bat duzu; egun batzuk barru, Donostiako Informacion y Turismoko aretoan bere oleo eta marrazkiak agertzekotan da. Donostian jaio eta Gasteizen hazi zen, Madrileko Bellas Artes-en ikasi zuen D. Carlos Saez de Tejadakin eta Vazquez Diaz-en ikasle izana da (honen marrazki bikain batzuk ditu Aieteko bere etxean). Arabako Aldundegiak beka emanik, Parisen izan zen inpresionismoari buruz ikasten eta lan handia egin da Madrilan eta Bilbaon. Orain, Errenteriako Institutoan duzu irakasle.

—Hara, hamar urte nuelarik hasi nintzen pintatzen, barruak eskatzen zidalako, horrela neure burua osatzen nuelako. Ez nuen uste inork konprenitzen zidanik eta pintura enetzat «katarsis» bat zen. Neure egonezina husten nuen neure pinturan. Nik eskaintzen dudana hizkera dut pintura, eta jendeak uler diezadala behar dut. Artea komunikabidea da. Jendea, jende gehiena (ni bizi izan naizen Madrilan eta Bilbaon batez ere) bakarrik bizi da. Hau izugarria da.

—Ana Mariak Gipuzkoako paisajeak pintatzen ditu batez ere: Donostia, Aiete, Hondarribia, Nafarroa; biluts asko eta buruak marrazten ditu. Hondarribiako tabernetan sartu eta kartetan ari diren arrantzaleen eta berriketan ari diren amonen apunteak hartzen ditu.

—Herrikoi arteaz arduratzen naiz. Denek ezagutzeko eta gozatzeko da artea. Ez dut abstraktoa arbuatzen; neri, ordea, bizitza, elkarriaketa, txistea, ardoa zaizkit interesatzen. Errealitatea gustatzen zait, eta horrexegatik joan ohi naiz Hondarribiara eta tabernetara sarturik jendea pintatzen dut eta, halafede, jendeari atsegin zaio pintatzea. Nere pinturan parte hartzen dutela iruditzen zait. Ez ahal duzu uste hori izan daitekeela «parte hartze» horren lehen urratsa, gaur hortaz hainbat mintzatzen baita.

—Zerk du kezkatzen Ana Maria, pintatzen ari delarik?

—Bizitzak eta jendeak kezkatzen nau, noski. Neure alorrean, pertsonen eta gauzen inguruan den giroa interesatzen zait. Paper hutsaren aurrean ez naiz beldurtzen eta eragozpenen aurrean kementsuago gertatzen naiz. Azkenaldi hontan gorputz bilutsa interesatzen zait, oso baztertua baitago hau hemen, eta urri. Vazquez Diaz-ek esan ohi zidan: «Marraz ezazu, ma-

rraz gisa soina, gai aberatsa eta sakona duzu». Ez zaizkit axola, egungo euskal artista zenbait bezala, artistik teoriak, plastik ekspresioak, egunoroko praxiak baizik. Ez ahantz ni beti bizi izan naizela eta orain ere pinturatik bizi naizela.

Bizitza eta denboraren joanak ere kezkatzen nau. 40 urteren mugan lana egin nahi nuke, neure-neurea nukeen zerbait sortu. Erretrato eta marrazkien enkargoez lotu bide naute gehiegi. Orain, interesatzen zaidana egin nahi nuke.

—Nolakoa da Ana M.^a emakumea?

—Ez da erraza, baina erantzungo dizut. Lan egiten duen eta maitatzen duen emakumea nauzu, beste oro bezala. Frango liberala nauzu eta gu bizi garen mundu hau hobetzeko, batzuek besteen alde egiteko denek parte har dezatela nahi nuke. Ez naiz extremista zalea. Egunoroko iraultzan sinesten dut. Horregatik eman ohi ditut klaseak Errenteriako Institutoan eta gazteei edertasuna eta bizitza baloratzen erakusten diet. Espirituala eta jaiertua naiz baina ene erara. Joan ohi naiz elizara, baina instituzio-aurkakoa nauzu pixka bat. Pertsonari zar diot sinestea, eta berdin zait zein kolore, sineskuntza edoeta politikakoak diren, baldin besteak errespetatzen eta herriaren alde zerbait egiten badute.

—Euskaldunoi asko interesatzen zaigu Daniel Vazquez Diaz, euskal pinturaren zutoinetariko bat baitugu. Haren ikasle izan zenez, konta ahal diezagukezu zerbait irakasle hartaz?

—Bai, irakasle izan nuen Don Daniel eta nik asko zor diot. Gizon eta artista handi bat zen. Hutsak bazituen eta nork ez... eta harena zekenkeria zen. Azken urteetan diru mordoa bazuen arren, nik ordaintzen nizkion autobuseko txartelak. Patrikan galletak eta zenbait gauza, erakustegietako «vernissage»-etan gorde ohi zituen. San Fernando Akademiakoa bazen ere, ez zen afarietara joaten bere txartela ez ordaintze arren. Zekena zen, baina artearentzat bihotz zabalekoa. Dena eman zuen artearentzat. Eta Euskal Herriarentzat ere asko egin zuen, hemen bere xokoan ikusten bait zuen bere burua. Gizon jaierratsua eta erlijiosoa zen, mezatara joaten ez bazen ere. Ikus, bestela, monje koadroak, hango margo eta egiturak.

—Zergatik kokatu zara Aieten?

—Donostiarra naizelako eta Gipuzkoan bizi nahi dudalako. Euskal jendearen pragmatismoak liluratu egiten nau, eta nik ere bat egiten dut horrekin. Honek asko laguntzen dit, ni neurez oso ameskorra bai naiz. Errenterian ere oso pozik nago, eta pintatzeko badut astirik.

—Esaidazu, azkenik, zer oroitarazten dizuten hitzok:

ARTEA: bizitza.

LANA: ordaindu behar dugun zerga. Askatzea, askatasuna.

GIZONA: izugarri gustatzen zaizkit. Horrexegatik ez naiz ezkundu.

ERLIJIOA: hau ere bizia da.

AMODIOA: amodiorik eza.

GOGOA: ezer ez.

Gudua: gogorkeria.

PINTATZAILEAK: Dali, Redondella, Muñoz, A. Delgado.

EUSKAL ARTISTAK: Txillida, Oteiza, Miguel Angel Alvarez.

GALERIA: faltso susmoa hartzen diot.

PUBLIKOA: errespeto handia.

Honelakoxea da Ana M.ª Batanero, soila, irekia, adierazkorra. Bere pintura bezain adierazkorra. Dakusana eta bere Gipuzkoari buruz sentitzen duena pintatzen du. Xerez kopa bat eskaini dit eta erretrato azkar, adierazkor bat egin dit; ezin bestela izan. Nik, egia esan, eskertu egin diot, denok harrotzen baikara geure buruaz, eta maite dugu erretratuak egitea.

EDORTA KORTADI

"ORTZIKEN" TALDEAREN KANTA JAIALDIA BAIONAN

Urtarrilaren 26an, ORTZIKEN delako kantaldi berria emana izanen da Baionako teatro handian, arratseko 9-etan.

Saio hau abenduaren 5ean aurkeztu zen lehen aldikoz Donibane Lohitzunen. Geroztik, Garazi eta Uztaritzen gainera eskaini ahal izan da zenbait emanaldi, anitz arrakasta eta eztabaidaz.

SORTZEA

Garai batetako «Ez dok amairu», «Baga, biga, higa» eta «Zazpiribai» gisako saioen ondotik, hona «Ortziken» delako berria.

Euskal Herri guztian asko zein guti ezagunak diren hamarren bat kantari bildu dira kanta emanaldi honen muntaketaren inguruan: Manex Pagola, Maite Idirin, Pantxo eta Peio, Eneko Labegerie, Iker Robles, Iñaki Urtizberea, Maribel Etxezarreta, Jean Treku eta Pantxika Aldalur. Sortzez ipar nahiz hego aldekoak, egun, guztiak, ipar aldean kokatuak badaude ere.

MOLDEA

«Teatroa, zinema, dantza, kantua, musika, koloreak, denak uztartzea» omen da Ortziken-en moldatzaileen ideiarik baliosena. Manex Pagolak erran bezala, berriz, «kantaldi bizi-bizi bat, dena gure herriko hezurrez eta gozoz hornitua».

Teknika berriez burutua, etengabe, aurkezlariak batere gabe, bere giro eta gisaz, kantuz eta soinuaz, errazkada izugarrian.

Bakarkako ekintzen gainera, talde lan bat nahi litzateke agertarazi, egungo Euskal Herriari atxikia, kantaz, dantzaz zein argazkiz eta bestez ikuspegi orokor bat eskaini nahirik. Bertso-rik ere ez da falta, erran nahi baita bertsolariak ere parte hartzen dutela, Kanpun bera lekuko.

KRIKITA

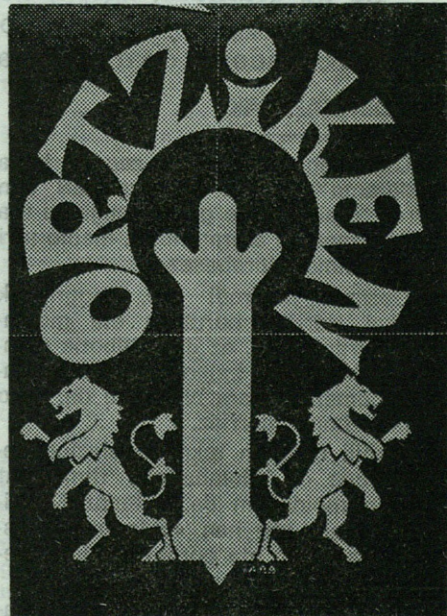
Gure kantariak (eta nor ez?) kexu dira kritika ezaz. «Ortziken» taldeak, ordea, nehork ez bezala, berehala izan du Aita Lafitteren erantzuna: «Ortziken» iduritu zait aintzineko kantaldi hainitz baino hobea, bai ager-modua-

ren, bai musikaren aldetik. Ikuskizun mota asko baderamazki eta zenbait berrikuntza ere bai. Haatik azken hauk ez dira beti ongi heldu: segur arras laket izan zaizkigu kantaldiaren erditsutan agertu euskal herri itxura ederrak; baina hastapeneko oihu eta dantza-piko desordenatuek aditzale gehienentzat ez zuten deusik erran nahi. Masken pasaia bitxia zen, bainan xinplegia...

Funtsaz zer erran? Biziki kirets eta samina dela, jazar aire batekin, denetaz kexu, makurren antola-biderik aipatu gabe, nahiz Euskaldunak batasunerat deitzen dituen... (HERRIA aste-karirik jasoa).

M. Itzainen aburuz, aldiz, ikusgarri-kantaldi horren asmoa zabala baita, nahi laiken bezala bururatzea arras zaila da. Antolatzaileek eman nahi izan duten ixuri haren atxikitzea bururen buru, zer lan ikaragarria! Ez da mirakulu, ez beti-beti behar zen lokarri xuxen-xuxen hura atxemanik ere...

Dena den, oraindik oroitu gara Donibane Garaziko berri-emaileak erraiten zuena: Kantua, lehengoa eta orai-koa maite dutenek, antzerkia gustatzen zaiotenak, pertsularitza sekulan

baino beharrezkoago zaiotenak, horiek guziek behar dute etorri «Ortziken»-en entzutera. Gero, bakarrik gero erraiten ahalko dute zer balio duen «Ortziken» kantaldiak.

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

«HITZ» 5. ATERA DA

Oraingo «Hitz» aldizkariaren aurkibide guztia ematea, guztiz luzea izango litzatekeenez gero, bertako puntu nagusiak bakarrik aipatuko ditugu, ahalik eta era zuzenenean.

«Hitz» 5. aurreko beste zenbaki-entzera, gauza interesgarri asko dakar, egunoroko arazoez mintzatzen baita. Izan ere, nahiz hemen nahiz hegoaldean, momentuko euskal informazio eta iritzien behar handia dadukagu, eta hori, geure ustez, ia inork ere ez dugu egiten, neurri minimo batean behintzat. Ez da erraza ere! Halere, horren behar larria hor dago gure zazpi probintzietan.

Hona hemen «Hitz» 5. aurkibide laburra:

- 1.—Sarrera.
- 2.—Euskal Herria aurtan. Egunoroko berriak.
- 3.—Asterketak: Euskadiko alderdiak mintzo.
- 4.—Dokumentu bat.
- 5.—Herriaren lekuko: Ortzidazlea Euskadiren politikaz ari da bere liburu berri honetan: «Historia de Euskadi: el nacionalismo vasco y ETA» (Ruedo Ibérico-n argitaratzen da liburu hori. 446 orrialde ditu; 60 libera).
- 6.—Euskal Unibertsitateaz.
- 7.—Kultura: Euskal Herriaren askatzailea (Ikastola); Kultura inprimatuari buruz; Liburuak; «Ortziken» taldea.
- 8.—Gure Herri Berria: bost artikulua edo, batasun politikoari buruz.

30garren orrialdean beretik

R. T. V. E.

“EUSKALERRIA”

Lerro hauk argitara orduko, R. T. V. E. delakoak emana izango du, jadanik, euskarazko boskarren programa.

Ez da oraindik, agian, denbora asko kritika bat egiteko, baina bai, behar bada, zenbait burutapen azaltzeko ordua, beti ere ondorio oparoago batzuen zain gaudelarik.

BALDINTZAPENAK

Lehen agerpena eman zenetik hona programa teknikaz hobetzen ari den arren, oraindik ere guztiz mugatua eta baldintzapetua atera ohi da, medio urri eta sistema aldrebezez.

Gezurra badirudi ere, programak Euskal Herrian burutzen eta moldatzen diren arren, ez dira Bilbotik ematen, Madriletik baino. Hau da, imajina hemendik hara bidaltzen da, gero handik hona igorriaz.

Erabili ohi den teknika telezine delakoarena da. Nolabaiteko filme bat hemen moldatzen da, antenaz Madrilerara bidali, eta han «videotape» sistimaz jasotzen eta gordetzen dute, behar den egunera arte.

Joan etorri honetan, harako grabazioak galera handia jasaten du kalitatez. Baita videoz hartu eta berriro ematean ere. Eta harakoan, gainera, ez da beti edozein momentutan ematen ahal, «fading» izeneko interferentzia dela eta ez dela.

Madrilerara bidaltze hau ez da noski, beharrezkoa. Bilbotik bertatik ere eman zitekeen, berdintsu ezezik hobeto, **Telenorte** delako saioa egunero ematen den bezalaxe. Baina Madriletik zehar pasatu behar honek baditu, segurutik, bere arrazoiak, «hasiberrien» lana kontrolatu zein alde aurretiko zentsura egin, esate baterako.

Zentsuraz aparte, Madrilen ezer guti arduratzen dira programaren emandiaz. Eguna eta ordua iristen den egunean kontserbatik atera eta entxufatu baino ez dute egiten. Eta, emana, eta ikusi ere. Inoiz, hemendik eta telefonoz adiarazi behar izan dute korrekzioen bat egin beharra.

Hemengo lanari dagokionez, berriz, Gran Via kaleko (Bilbo) istudioak sinetsi ezin hainako eskasak eta desgokiak dira. Montajerik egiteko posibilitaterik ez dago. Moviola bakar bat baino ez da, buru bakarra bera. Lana ia erabat zuzenean egin behar izaten da. Bizpahiru kameraman baino ez dago, eta bertako profesionalek ez dake euskaraz. Notiziaren ematerik ere ez dago inoiz (hau da, pare bat aste lehenago moldatzen den erreportajea soil soilik), artxiborik ere ez da, etab. etab. Dena den, Bilbon video ekipa

bat jartzeko premia planteatu da berriki, eta badaiteke «unidad móvil» delako bat ere lortu ahal izatea.

Programaren ordua ere ez da bate-re aukerakoa. Arratsalde erdian inor gutik ikus dezake. Orduaren desegokitasunaz programazioari ekin orduko jabetu zen jendea. «Proba» bezala zela jakinarazi zen sasoi haretan. Programa koxkortu-ala, ordua ere aldatuko zela aipatu zen. Gaude ba zain, noiz koxkortzen garen.

.. Ipar euskal herriko berriak

EUSKAL DEPARTAMENTU BAT: BAI ALA EZ?

Hemen gabilta denok, departamentu bat iparralderako batzuek bai eta besteek ez esaten dugunok elkarriketan eta elkarri tiroka (guzti horrek batere harritzen ez gaituelarik, horrela eta ez bestela, jokatu baitugu euskaldunok geure Herriaren meiorarako zerbait egin nahi zen orotan.

Gure herri-errepresentatzaileei bagagozkie, behar da esan haxe: ia guztiak euskal departamentu baten aurka direla. Entzun, bestela, zer nola mintzo diren Le Conseil Général Des Pyrenès Atlantiques-ko ardura-dunak! Tristeza, guretzat behintzat, hoi en artean konta beharra Labegeri jauna.

Halere, eta zorianak hoi entzat!, izan da bestela jokatu duen herri-errepresentatzaileirik: Etxeberri Aintxart eta Lestrade jaunak! Hauen ustez, beharrezkoa zaie iparraldeko euskal departamentu bat.

Arazo edo eztabaida honek soka luzea du, euskal departamentuaren kontua. Pariseraingo heldu delako. Heldu ala birheldu? Hain zuzen ere, Paristik talde bat etorri da Zuberoara, eta bertako euskaldunekin kontrato bat zinatu egin du batasuna hausteko (ala zertarako bestela?) Orain arte «paristar» inor guti etorri ohi izan da «gure artera»,

PROGRAMAZIOAK

Aldez aurretiko egitarauaren arabe-ra, hilaren 23ko programan, Gerediaga Elkarteko lehendakari Jose Ignazio Alberdiri eginiko elkarriketa bat azaltzeko zen hasteko. Ondoren, «Pinpilipauxa» delakoa, M. Lurdes Iriondoren ipuin batez. Gero, Oñatiko Ardi Zakur lehiaketaz Eduardo Uriartek eginiko erreportaje bat, eta, amaitzeko, Xabier Peña eta Antton Valverderi, Juan Mari Iraolagoitia eta Jose Mari Iriondok taxututako elkarriketa bana.

Datorren ostiraleko programa, Zubietara eta Iturengo Zantantzarrari buruz moldatutako erreportaje luze samar batek osatuko du seguru asko. Eta, otsailaren 6koa, berriz, «Pinpilipauxa» deritzan gifola, haizkolariei buruzko erreportaje bat (Arriya zaharra eta beste), bertsolari saioaren bat, Bonifazio Laskuraini egindako elkarriketa bat, eta Lupe kantariaren emandaldi laburra.

eta etorri den bakoitzari eman halako ehun aldiz gehiago «eskaini» zaio. Oraingo hontan, kontrato delako hori turismoaz izan da. Egungo euskal aurrerapen sozialarentzako laguntza berezia, bai horixe ala Jainkoa!

Historia apur bat egin nahi baltz, behar da esan, lehen ere euskal departamentuaz iparralderok inoiz mintzatu izan gara. Adibidez, Frantziako gizon ospetsu eta madarikatua izan zen Petain jeneralaren zuzendaritzapean, iparraldeko batzuk euskal departamentu baten alde atera ziren, errejionalizazio baten aurka zeudelako, ordea!

Egia esan, historian zehar guk euskaldunok, hemengoek bezala bestaldekoek, geure buruari horrenbeste «harri» bota ez bagenio, gaur beste «eguzki» batek argi egingen zion gure Etxeari!

Aurreko eta aste hontan, Herria aldizkarian D. Amaitermin idazleak euskal departamentuaz esan duena, guztiz interesantea iruditu zaigu. Idazle honentzat, euskal departamentu bat behar litzateke, baina bi kantonamendu ere bai bertan. Lapurdin bat eta Nafarroa-Zuberoan bestea.

Hilaren 16an euskal departamentuaz hitzaldi bat izango da Baionako Euskal Erakustokian. Hitzaldia Haritselar, bertako zuzendariak, eta Baionako Industri eta Komerzio Ganbarako lehendakari den J. Saint Martin jaunak zuzenduko dute. Ea bada zer pasatzen den egun hontan, eta ondokoetan!

URZOLA

Egilea aurkezle

HILTZAILE BATEN BILA

Xabier Gereño mintzo

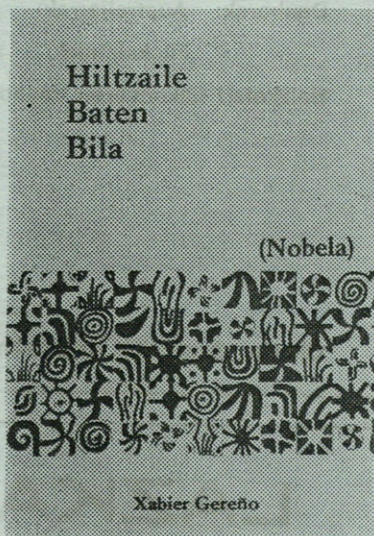
Oraintsu arte, lau nobela argitaratu emanik zituen idazle bat bakarra genuen euskal literaturaren historia guztian zehar. Orain, ordea, ezta bat ere, bakar horrek boskarrena atera bait du berriki.

Bere lehendabizikoa, **Arantza Artea**, 1969 urtean argitara zen. Xabier Gereño espetxetik atera berria zen, eta harako lehen nobela gartzelako zenbait esperimentzian oinarriturik moldatu zuen.

Hurrengo urtean argitara eman zuen **Argi bat iluntasunean** izeneko. Honako honetan, Gereño langile eta ugazabaren arteko harremanetan kokatu zuen nobelaren mamia.

Hirugarrenean, 1972 urtean, teknikaren gehiegikeria salatzen zen. Nobelagileak konputadoretan egin ohi du lana, eta bere mundu hori azaldu zuen **Nora naramazue** delakoan.

Laugarrenari, iaz publikatuari, **Andereño** deritza, eta ikastola mugimenduari atxikia da erabat nobelaren haria.

protagonista berezirik ba ahal dago?

—Bai eta ez. Kasu honetan, protagonista itsasontziko bertako kapitaina da. Jurgi deritza. Ez da berez detektibe, ezta polizia «superman» hoitako bat. Gizon normal normala da. Azken finean, hiltzailea bilatu ere ez du berak bilatzen, bilketa horretan lagundu baizik.

—Ene susmoa izan daiteke, baina badirudi ilusio handiz diharduzula hitzegiten...

—Bai, gaia oso nere gustokoa da. Beti nintzen honelako zerbait egin asmoz. Nere ustetan orain arte egin duan nobelarik hoberena da. Gainera, baldin arrakastarik badu, badaiteke pertsonaia berberarekin beste hainbat nobela moldatzea. Sherlock Holmes, Hercules Poirot, Perry Mason eta beste badira hor zehar... Bueno, ba Jurgi Kapitaina ere sortu da. Jarraituko den, irakurleak esan beza.

—Zure nobelak irakurterrazak izan ohi dira...

—Hau ere horrela burutua da. Alde batetik gai arrunta, beste edozein hizkuntzatan egiten diren entretenigarri hoitakoak. Bestetik, errazki taxutua, elkarrizketa askoz egina. Eta, horrez gainera, gaurko egoerari dagokionez, alfabetatze ikasaldietan ari direnak kontutan harturik, lehen pertsonan idatzia dago, aditz batua, nork-nork-nori direlako jokoez ikasgai bezala baliatuz.

—Eta hiltzailea nor da?

—Hori ez duzu, baina, jarriko!

—Hobe ez... hobe ez...

Koldo Olazabal

—Eta, boskarrena Xabier?
—«Hiltzaile baten bila»...
—Zer motatakoa?
—Polizi girokoa. Gai honetaz nere lehenengoa.

—Guztira ere ez da polizi-nobela askorik euskaraz...

—Orain gogoratzen naizenez hiruren bat: J.A. Loidiren «Amabost egun Urgain'en», Mariano Izetaren «Dirua galgarri» eta «Gauaz ibiltzen dena» delakoa, Txomin Peillenek idatzia.

—Zuk ere, zergatik polizi gaia?

—Bueno, polizi nobelak, espionaje-takoak eta horretarikoak betidanik gustatu izan zaizkit. Hamalau urtetatik hona edozenbat polizi-nobela irakurri izan dut, ehundaka.

—Zertan da argumendua?

—Portugaletik Baionara doan itsasontzi batetan hilketa bat gertatzen da, eta hiltzaile horren bila abiatzen da nobelaren haria. Portugal ezagutzen dut, eta hango eta hemengo zenbait pasadizo ere kontatzen dut.

—Polizia, detektibe edo horrelako

ARTEA ETA POLITIKA

Okerra franko egin dute, han eta hemen, lehergailuek. Harri hori etxean ezagutu dutenen aldeko subasta bat egin zen Donostian Urtarrilaren 16an.

Zenbait artistek bere lanak eskaini ditu. Euskal kutsukoei eskaitzen zitzaien dirurik gehiena. Eta euskeraz mintzo zirenek agintzen zuten dirurik gehiena, ere.

Reinaldoren eskultura 40.000 pezetatik 75.000ra iritsi zen.

Mentxu Galen oleoa 50.000tik 77.000ra.

Julio Caro Barojaren oleoa 60.000tik 106.000ra.

Chillidaren aguafurtea 25.000tik 70.000ra.

R. Munoaarena 20.000tik 77.000ra.

Carlos Sanzen oleoa 45.000tik 68.000ra.

DANTZARIEN BILTZARRA

Euskal dantzarien biltzarra izango da Eibarren hil honen 24ean. Biltzarre hau Deba eskualdeko buru den Jose Luis Perez Sarasketa txistulariaren gain geratu da. S. C. R. Arraten izango da batzarre hau.

BERTSOLARIAK

● Hil honen 24ean **Ondarroan** izango dira bertsolariak.

● Otsailaren 6an, **Donibane Garaiz**: Alkat, Arrosagarai, Ezponda, Xalbador, Mattin eta Mendiburu, Etxamendi eta Larralde kantariak ere egingo dute beren saioa. Daniel Landart antzerkigile ezaguna izango da gai-emale. Ikastolaren aldeko jaialdia dugu.

● Otsailaren 7an, Zestean bertso saio bat da izatekoa.

● Otsailaren 14ean Aretxabaletan.

● Otsailaren 8an **ORIXE SARIA**. Añorgan. Bertsolari gaztrentzat izan ohi da. Idiazabalen ihardundako hamarrak izango dira.

BILINTXEN OMENALDIA

Bilintx bertsolari haundia hil zela aurtan betetzen dira ehun urte. Hori dela eta jaialdi eta hitzaldi batzuk antolatu dituzte, elkarrekin, Donostiako Aurrezki Kutxak, Euskaltzaindiak, Donostiako Udaletxeak eta Turismo Etxeak.

● Hitzaldiak, Bordarik, Julio Barojak, Pierre Lafittek, Juan Mari Lekunak eta Manuel Lekuonak emango dituzte.

● Kantaldi bat emango da Bilintxen bertsoez.

● Bilintxen bertsoez osaturiko liburu bat egingo du A. Zabalak eta argitaratuko Donostiako Aurrezki Kutxak.

● Euskarazko eta Erdarazko kaze-ta lanen lehiaketa.

● Bertso-paperekin Saria.

● Euskal dantzarien saioa.

● Bertsolari gaztean txapelketa.

● Lehen mailako bertsolarian saioa.

Hori guztia eta gehiago izango da Donostiako hiri politoan Bilintx bertsolari sorginaren omenez.

AUSTRALIARRAK HAIZKORAN TXAPELDUN

Jackson, Schafferius eta Whiteside australiar haizkolariek Arria, Astibia eta Mindegia euskaldun haizkolaria gaitu dituzte.

Lan hau burutu zuten:

Zutik.—45 ontzako 12 enbor eta 54 ontzako 6 enbor.

Etzanda.—60 ontzako 6 enbor eta 54 ontzako 3 enbor.

Denborak: Australiarrak: 59' 31"

Euskaldunak: 1 h. 55"

Haizkolari bakoitzaren denborak: Mindegia 19' 19"

Jackson 19' 30"

Schafferius 19' 52"

Whiteside 20' 04"

Arria 20' 10"

Astibia 21' 26"

Oharra: Argazkiak Arturorenak.

LAZKAO TXIKIRI

— 1 —

Eratzalleak pasa dituzte bi edo iru antzoki — ederrak baiño iñun ez dago bear dan ainbeste toki; asmo berriak artu dituzte nere ustetan egoki Balda frontoia izango degu zure lagunen biltoki.

— 2 —

Lazkao Txiki biotzekoa zugana nator kantuan gaur itz batzuek barruan baiño obeto daude kanpuan; bultoz aundia etzera baiña aundiak aiña luzitu dezu beti oraindañokuan.

— 3 —

Esan bezela bultoz aundia etzera izango baiña gizatasunez ez da erreza izaten zu zeran aiña; egien alde bildurrik gabe dantzatu dezu mingaiña orain erriak ematen dizu merezi dezun ordaña.

— 4 —

An eta emen zuk eman dezu bear zanean arpegi batzuk beldurti jokatu degu eta zuk berriz piñegi; Euskalerrian zear esana zera zu millaka egi bide jatorra ori da eta luzaro bertatik segi.

— 5 —

Irakurri det bertso kantatzen aspertu zerala ia ezin sinistu albiste ori izan leikenik egia; Amets txar ori izan badezu lenbailen egin berria zu entzuteko amurru biziz dago ta gure erria.

— 6 —

Andaluzian maite dituzte kitarra eta zezenak bertsolariak guretzat berriz iñungo jairik onenak; an goiko mailan egongo dira toreroaren izenak ta emen berriz zertan ukatu gure bertsolarienak.

— 7 —

Nik toreroak ikusten ez det beñiere gastatu xoxik egia dana aitortzeko guk ez genduke bear lotsik; egandean bai Balda frontoira inguratuko naiz pozik; euskaldunentzat ez dago iñun orlako plaza torosik.

— 8 —

Bertsolariak beti beartsu toreroak aberastu baiña erriak biotzez maite ta iñola ezin aaztu; jaiean ere seguru nago egingo nuke apustu txalao pranko jotzen dizula naiz belarririk ez moztu.

MATXAIN

HAIZKOLARIEN TXAPELKETA

ZABAL ZERUKO ARGIA

Yarey

